

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Кафедра	міжнародних відносин
Спеціальність	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Форма навчання	денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Богомазової Олени Євгенівни

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему **Вплив міжнародної журналістики на
сприйняття міжнародних конфліктів**

(повна назва теми)

За матеріалами

(повна назва бази дослідження)

науковий
керівник

д.пед.н., професор

(наук. ступінь, вчене звання)

(підпис)

В. КУЛІШОВ

(Ініціал, ПРІЗВИЩЕ)

Робота допущена до захисту в ЕК

Протокол засідання кафедри
від «10» червня 2025 р. № 12

Завідувач кафедри _____

(підпис)

д.е.н., доцент

Наук. ступінь, вчене звання

І. МАКСИМОВА

Ініціал, ПРІЗВИЩЕ

Кривий Ріг – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Кафедра	міжнародних відносин
Спеціальність	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Форма навчання	денна

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач

кафедри

I. МАКСИМОВА

(підпис)

(Ініціал, ПРИЗВИЩЕ)

«16» червня 2025 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ Богомазової Олени Євгенівни

1. Тема роботи Вплив міжнародної журналістики на сприйняття міжнародних конфліктів

Керівник роботи Кулішов Володимир Васильович

затверджено наказом закладу вищої освіти від «04» квітня 2025 р. № 236-ст

2. Строк подання здобувачем роботи до «16» червня 2025 р.

3. Зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

Розділ 1. Теоретичні основи впливу журналістики на сприйняття міжнародних конфліктів

Розділ 2. Аналіз ролі міжнародних медіа у висвітленні сучасних конфліктів

Розділ 3. Практичні рекомендації для підвищення якості міжнародного медіависвітлення

Об'єкт дослідження: міжнародна журналістика та процес висвітлення нею міжнародних конфліктів.

Предмет дослідження: Новинні, аналітичні статті провідних міжнародних медіа, праці дослідників

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи: виявлення особливостей і типології способів подачі міжнародних конфліктів у зарубіжних ЗМІ та аналіз їхнього впливу на уявлення глобальної аудиторії про характер конфліктів і шляхи їхнього врегулювання.

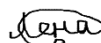
5. Дата видачі завдання «04» квітня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної бакалаврської роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата, підпис)
1	Підготовка розділу 1	28.04.2025 р.	28.04.2025 р.
2	Підготовка розділу 2	12.05.2025 р.	12.05.2025 р.
3	Підготовка розділу 3	02.06.2023 р.	02.06.2025 р.
4	Перевірка кваліфікаційної бакалаврської роботи на наявність ознак академічного плагіату за допомогою програм UNICHECK / StrikePlagiarism	до 04.06.2025 р.	04.06.2025 р.
5	Отримання відгуку від наукового керівника	до 16.06.2025 р.	16.06.2025 р.
6	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 16.06.2025 р.	16.06.2025 р.
7	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	16.06.2025 р.	Реєстраційний № ____ «16» червня 2025 р.
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	16.06.2025 р.	16.06.2025 р.
9	Підготовка до захисту в ЕК	до 18.06.2025 р.	до 18.06.2025 р.

Завдання підготував науковий керівник

(підпис)

В. КУЛШЦОВ
(Ініціал, ПРІЗВИЩЕ)

Завдання одержав

(підпис)

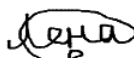
О.БОГОМАЗОВА
(Ініціал, ПРІЗВИЩЕ)

Декларація
про дотримання академічної доброчесності під час написання
кваліфікаційної магістерської роботи
здобувачем вищої освіти
Державного університету економіки і технологій

Я, Богомазова Олена Євгенівна, студентка 4-го курсу, групи МВС-21 Державного університету економіки і технологій, розумію і підтримую політику закладу із академічної доброчесності. Я не надавала і не одержувала заборонену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

16.06.2025

(дата)

О. Богомазова

АНОТАЦІЯ

Богомазова О.Є. Вплив міжнародної журналістики на сприйняття міжнародних конфліктів. – Рукопис.

Кваліфікаційна бакалаврська робота за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Державний університет економіки і технологій. Кривий Ріг, 2025.

У кваліфікаційній роботі досліджено специфіку впливу міжнародної журналістики на формування уявлень суспільства про міжнародні конфлікти.

Проаналізовано, яким чином засоби масової інформації через візуальні, лінгвістичні та емоційні наративи впливають на ставлення аудиторії до сторін конфлікту. Значну увагу приділено етичним аспектам висвітлення війни, проблемам дезінформації та пропаганди. Розглянуто конкретні приклади збройних конфліктів в Україні, Руанді, Ізраїлі та Палестині, в курдських регіонах.

У роботі охарактеризовано співпрацю журналістів з міжнародними організаціями та НУО у питаннях моніторингу, обміну верифікованими даними й підтримки свободи слова. Зроблено висновок про суттєвий вплив міжнародної журналістики на гуманітарну реакцію, дипломатичний дискурс і тривалість фази міжнародного реагування на конфлікт.

Ключові слова: міжнародна журналістика, конфлікт, медіа, дезінформація, журналістська етика, візуальні образи, громадська думка, пропаганда, інформаційна безпека, міжнародні організації.

ЗМІСТ

	стор.
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	Помилка! Закладку не визначено.
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВПЛИВУ ЖУРНАЛІСТИКИ НА СПРИЙНЯТТЯ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ	10
1.1.....	Поняття міжнародної журналістики: визначення, функції, особливості та історія її становлення..... 10
1.2.....	Сутність міжнародних конфліктів та їх типологія 16
1.3.....	Характеристика теорій масової комунікації у контексті конфліктів 19
1.4.....	Журналістська етика і відповідальність у висвітленні збройних конфліктів та проблема об'єктивності та маніпуляцій в медіа..... 21
РОЗДІЛ 2. Аналіз ролі міжнародних медіа у висвітленні сучасних конфліктів	28
2.1...	Російсько-українська війна: порівняльний аналіз подачі інформації в провідних ЗМІ (CNN, BBC, DW, Al Jazeera)..... 28
2.2.....	Конфлікт на Близькому Сході (Ізраїль – Палестина): медійна поляризація 31
2.3.....	Сирія та геноцид у Руанді: вплив журналістики на реакцію міжнародної спільноти 33
2.4.....	Курдський конфлікт у висвітленні різних медіа 36
2.5.....	Візуальні образи війни: роль фотографій та відео в емоційному впливі 38
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ МІЖНАРОДНОГО МЕДІАВИСВІТЛЕННЯ	41
3.1.....	Роль журналістської освіти та міжнародних стандартів..... 41
3.2.....	Міжнародні ініціативи з підтримки етичної журналістики 44
3.3.....	Можливості співпраці журналістів, НУО та міжнародних організацій..... 51
ВИСНОВКИ	57

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ.....	68

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- Al Jazeera – найбільша телемережа арабською мовою (українською Аль Джазіра)
- BBC – британська телерадіомовна корпорація, англійською British Broadcasting Corporation
- ЄС – європейський союз
- ЗМІ – засоби масових інформацій
- ICRC – міжнародний комітет Червоного Хреста
- МФЖ – міжнародна федерація журналістів
- MFRR: Media Freedom Rapid Response — ініціатива, спрямована на оперативне реагування на загрози свободі медіа в Європі
- МОЖ – міжнародна організація журналістів
- ООН – Організація Об’єднаних Націй
- CCN – телерадіокомпанія, англійською Cable News Network; українською Кабельна мережа новин
- США – Сполучені Штати Америки
- UNESCO (ЮНЕСКО) – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Організація Об’єднаних Націй з питань освіти, науки і культури)
- UNHCR – управління Верховного комісара ООН у справах біженців,
- FARC (ФАРК) – іспанською: *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo*; збройні сили Колумбії — Армія Народу — ліва колумбійська повстанська організація

ВСТУП

Досліджуваною проблемою є з'ясування ступеня впливу міжнародних медіа та окремих журналістів на формування громадської думки щодо міжнародних конфліктів, а також аналіз механізмів, через які цей вплив реалізується. Зокрема, йдеться про роль вибору тем, способів подачі інформації, візуальних образів, риторики й емоційного забарвлення у створенні суспільного сприйняття подій. Як це впливає на ухвалення політичних рішень, наданні гуманітарної допомоги, санкційній політиці та формуванні довготривалих стратегій врегулювання конфліктів.

Актуальність теми обумовлена зростаючою роллю засобів масової інформації у формуванні глобальної громадської думки в умовах збройних конфліктів, політичних криз та інформаційних воєн. Виконуючи інформативну функцію медіа можуть інтерпретувати міжнародні події і таким чином впливати на сприйняття їх суспільством. Особливої актуальності тема набуває у контексті російсько-української війни, ізраїльсько-палестинського конфлікту, ситуацій у Сирії, Афганістані, Судані, де міжнародна журналістика відіграє ключову роль у висвітленні подій, захисті прав людини та мобілізації міжнародної підтримки.

Метою роботи є виявлення особливостей і типології способів подачі міжнародних конфліктів у зарубіжних ЗМІ та аналіз їхнього впливу на уявлення глобальної аудиторії про характер конфліктів і шляхи їхнього врегулювання.

Об'єктом дослідження є міжнародна журналістика та процес висвітлення нею міжнародних конфліктів.

Предмет дослідження: Новинні, аналітичні статті провідних міжнародних медіа (зокрема CNN, BBC, DW, Al Jazeera), а саме тих, що стосуються тем міжнародних конфліктів, дослідження фахівців міжнародних відносин (наприклад як Алан Куперман), праці

дослідників, що стосуються теоретичних основ впливу інформації на маси, а також конфліктів. (такі як Джордж Гербнер, Ларрі Гросс)

Методи дослідження: У роботі на використано низку дослідницьких методів, що дозволяють комплексно розкрити об'єкт і предмет дослідження. Насамперед, застосовується контент-аналіз для вивчення змісту матеріалів міжнародних ЗМІ, таких як CNN, BBC, Al Jazeera, DW, які висвітлюють міжнародні конфлікти. Цей метод дозволяє проаналізувати тональність, тематику, частоту згадок та особливості медіариторики. Для виявлення відмінностей у подачі інформації різними виданнями застосовується порівняльний аналіз, що дозволяє дослідити різні підходи до висвітлення одних і тих самих подій, зокрема у межах таких конфліктів, як російсько-українська війна чи ізраїльсько-палестинське протистояння.

Практична значущість досліджуваної теми для України є вкрай високою в умовах триваючої війни що поєднується з інформаційною боротьбою. Аналіз практик міжнародного висвітлення конфліктів дозволяє виявити ефективні підходи до побудови стратегічної комунікації, протидії дезінформації та створення цілісного наративу, здатного мобілізувати міжнародну підтримку. До того ж, робота має значення для українських журналістів, які взаємодіють з іноземними редакціями або працюють в міжнародному інформаційному просторі. Вивчення механізмів формування громадської думки за кордоном допоможе їм точніше адаптовувати матеріали до аудиторій різних країн, зважаючи на культурні, політичні та емоційні особливості сприйняття. Також ця тема має прикладне значення для медіаосвітніх програм, тренінгів і аналітичних центрів, які займаються підтримкою якісної журналістики під час криз.

Нарешті, з практичної точки зору, висновки цього дослідження можуть бути використані у сфері громадської дипломатії, зокрема для координації діяльності НУО, державних установ і медіа в межах єдиного комунікаційного фронту, що сприяє не лише протидії ворогу, а й забезпеченню сталого міжнародного інтересу до конфліктів, де страждає українське населення.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВПЛИВУ ЖУРНАЛІСТИКИ НА СПРИЙНЯТТЯ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ

1.1. Поняття міжнародної журналістики: визначення, функції, особливості та історія її становлення

Міжнародна журналістика є окремим напрямом професійної діяльності у сфері масової комунікації, що займається збиранням, обробкою та передачею інформації про події, процеси та явища, які мають місце за межами національного простору. Вона виконує роль медіатора між країнами, культурами та соціальними системами, забезпечуючи доступ аудиторії до достовірної та оперативної інформації про світові події. Особливий інтерес викликає поява новітніх медіа, які виникають завдяки поєднанню мультимедійних технологій із глобальними мережами комунікації.

Міжнародна журналістика виконує як інформативну, так і формуючу функцію: з одного боку, інформує суспільство про глобальні події, а з іншого – впливає на формування уявлень про інші країни, народи, культури та політичні процеси. Основні функції міжнародної журналістики представлені на рис. 1.1.

Особливістю міжнародної журналістики є її геополітична залежність, тобто тісний зв'язок із зовнішньою політикою країн, в яких працюють журналісти або знаходяться головні офіси засобів масової інформації (ЗМІ).

Загалом, міжнародну журналістику можна визначити як комплекс журналістських практик, спрямованих на інформування громадськості про міжнародні відносини, дипломатію, збройні конфлікти, глобальні виклики

(зміна клімату, пандемії, міграція тощо) та культурні процеси в інших державах. Вона охоплює як висвітлення зовнішньої політики конкретної країни, так і аналіз міжнародних подій крізь призму глобального контексту [27].

Рис. 1.1. Основні функції міжнародної журналістики

Примітка. Джерело: складено автором на основі даних з сайту ЮНЕСКО [35]

Особливості міжнародної журналістики випливають із її специфіки. Передусім, це висока залежність від політичного, економічного та культурного контексту країни походження медіа. Те, як саме подається інформація, часто залежить не лише від редакційної політики, а й від зовнішньополітичних інтересів держави.

Новим викликом журналістики загалом є стрімкий розвиток цифрових технологій, тож під впливом цього фактору міжнародна журналістика зазнає значних змін. Зокрема, дедалі більше зростає роль цифрових платформ,

соціальних мереж та незалежних блогерів, які часто беруть на себе функції традиційних медіа. Це розширює можливості доступу до інформації, але водночас ускладнює перевірку її достовірності, що породжує нові питання у професійній етиці.

Міжнародна журналістика дає нам доступ до інформації, зібраної з усього світу, яку ми можемо читати, не виходячи з дому. Однак до цієї можливості ми крокували досить довго. Формування міжнародної журналістики є результатом тривалого історичного процесу, що тісно пов'язаний з еволюцією суспільства, розвитком засобів комунікації та потребою в обміні інформацією між країнами. Сам термін «журналістика» походить від латинського слова *diurnalis* — «щоденний», що асоціюється з давньоримським бюлетенем *Acta Diurna*, який регулярно публікувався на Форумі (це громадський, економічний, адміністративний та духовно-релігійний центр Салоніки 2-3 століть. Площа, на якій розташовувалися будівлі, що виконували різні функції в громадському житті міста) та інформував громадян про державні справи. Це одне з перших свідчень публічного доступу до інформації [24].

Український дослідник В. Пантелєєв виокремлює чотири етапи в еволюції ЗМІ: Перший – епоха газет, другий етап – радіоепоха, третій – епоха телебачення, четвертий – епоха інтернету. На кожному етапі нові способи передачі інформації набувають ширшого використання ніж попередні, проте не відміняють їх, а доповнюють. У своїй праці «Міжнародна журналістика» професорка кафедри журналістики та філології Ірина Жиленко інформує про становлення інформаційних інститутів: різних агенств інформації, пізніше організацій. На основі цих джерел зроблено короткий історичний опис, що подано нижче [24].

Влада активно використовує ЗМІ для цілеспрямованого впливу на своїх громадян. Перші справжні друковані періодичні видання з'являються лише в XVII столітті. Історики досі не дійшли згоди щодо того, яку з газет вважати

першою: одночасно у 1609 році побачили світ два видання в Німеччині — у Страсбурзі та Аугсбурзі. Вони вважаються засновниками європейської газетної традиції. З цього починається поширення такого явища як преса по всьому світу. Згодом у Франції, в травні 1631 року починає виходити щотижнева газета «La Gazette». Вона була започаткована за вимогою королівської влади й пропаганди роялістської політики, тому була повністю підконтрольна. У Російській імперії першим кроком до створення державної преси стала газета (рус.) «Ведомости», яка виходила в період реформ Петра I (1702–1727). Вона служила інструментом популяризації політики монарха, а її контент мав виразно пропагандистський характер.

У Північній Америці першим регулярним виданням вважається «The Boston News-Letter» (1704), створене Джоном Кемпбеллом. Через обмеженість комунікацій, звісточки або по сучасному новини доставлялися кораблями з Європи, і тому часто публікувалися із затримкою в кілька тижнів або місяців, що перетворювало сучасну інформацію на ретроспективну хроніку.

Поява британської газети «The Times» у 1814 році (первинно заснована у 1785 під назвою «The Daily Universal Register») стала символом нового етапу в журналістиці. Видавець Джон Волтер прагнув створити універсальне видання, здатне зацікавити широкий загал, і наголошував на важливості збалансованості змісту. Через недовгий період газета стала однією з перших, що запровадила механізоване друкування, що суттєво пришвидшило процес публікації.

Другим етапом є радіоепоха, яка починається в середині XIX століття з розвитком телеграфного зв'язку. Це кардинально змінило передачу інформації. У 1858 році було здійснено першу телеграму через Атлантичний океан: послання британської королеви Вікторії до президента США. Ця подія стала поворотною у становленні оперативної міжнародної комунікації, що згодом глибоко вплинуло на глобальну журналістику [1].

У другій половині XIX століття починається інституційне оформлення міжнародної журналістики через створення інформаційних агентств.

Першими з них стали французьке «Agence Havas» (1835), американське «Associated Press» (1848), британське «Reuters» (1849) та пізніше — російське агентство у 1894 році. Ці структури забезпечили швидкий обмін новинами між країнами і стали фундаментом для глобального інформаційного обміну.

У ХХ столітті з'явилися нові інформаційні агентства, що відповідали на виклики післявоєнного світу. У Японії це було «Кіодо Цусін» (1945), у США – «United Press International» (1958). У СРСР головну інформаційну функцію виконувало «ТАРС», створене на базі попередніх агентств, зокрема «РОСТА» (1918). В Україні аналогом стало «РАТАУ» (1918), яке з 1971 року працювало у складі союзної системи. У пострадянський період на його основі утворено «Укрінформ» — головне державне агентство України.

Все масштабнішою стає міжнародна журналістика, вона не тільки передає суть подій міжнародних відносин, а ще і впливає на них, сприяє посиленню зв'язку між країнами, закріплює своє положенням створенням багатьма міжнародними об'єднаннями [6262].

У 1926 році, на тлі стрімкого розвитку засобів масової інформації, була створена Міжнародна федерація журналістів (МФЖ), яка об'єднала представників преси з кількох європейських країн та Австралії. Спочатку основним напрямом її діяльності був захист професійних прав журналістів. Під час Другої світової війни, у 1941 році в Лондоні, антифашистські журналісти країн-союзників заснували нову міжнародну журналістську організацію європейського рівня. Після завершення війни, завдяки співпраці з інституціями ООН, ця структура розширила свою діяльність до глобального масштабу.

Сьогодні МФЖ представляє інтереси понад 600 тисяч журналістів із 140 країн світу, об'єднуючи національні спілки журналістів. Генеральним секретарем організації є Ентоні Беланжер. Федерація має консультативний статус при кількох структурах системи ООН, зокрема ЮНЕСКО, Міжнародній

організації праці, Всесвітній організації інтелектуальної власності, Комітеті з прав людини, а також при Раді Європи та інших міжнародних інституціях. Основна місія МФЖ полягає у захисті соціальних та професійних прав працівників друкованих і електронних медіа.

Значну роль у сфері міжнародної журналістики відіграє Міжнародна організація журналістів (МОЖ), створена 8 червня 1946 року в Копенгагені представниками 21 країни, що входили до антигітлерівської коаліції. У період «холодної війни» організація опинилася під впливом ідеологічного контролю з боку Комуністичної партії Радянського Союзу, що суттєво позначилося на її діяльності.

МОЖ мала консультативний статус і визначила своїм основним завданням сприяння збереженню миру, зміцненню дружби та міжнародної співпраці через забезпечення правдивого, об'єктивного та незалежного інформування громадськості. Також вона виступала за захист свободи преси та прав журналістів.

Організація активно працювала над формуванням етичних норм професійної діяльності представників медіа, зокрема через ухвалення Декларації принципів поведінки журналістів та Хартії свободи преси. МОЖ сприяла обміну досвідом між фахівцями різних журналістських напрямів, організовувала підготовку кваліфікованих кадрів у власних навчальних центрах, особливо в країнах Азії, Африки, Латинської Америки та Океанії. Крім того, організація займалася питаннями трудових умов, оплати праці, побуту та дозвілля журналістів.

У 1958 році на IV Конгресі МОЖ заснувала Міжнародний день солідарності журналістів, встановивши його на 8 вересня — вшанування пам'яті чеського журналіста Юліуса Фучика (1903–1943), автора знаного твору «Репортаж, писаний у зашморгу».

Таким чином, систематизовано насправді дуже великий завиток історії розвитку комунікацій, що почався з простих оголошень і бюлетенів і вдосконалився до складної мережі агентств і глобальних ЗМІ. Людство

оволоділо потужним соціокультурним інструментом, який зараз активно формує уявлення про світ і впливає на глобальну свідомість аудиторії.

1.2. Сутність міжнародних конфліктів та їх типологія

Міжнародні конфлікти є однією з ключових загроз стабільності та безпеки у світі. Їх вивчення є важливим для розуміння причин глобального протистояння, і механізмів його ескалації та шляхів мирного врегулювання. Міжнародний конфлікт – це протистояння між суб'єктами міжнародних відносин (державами, міжнародними організаціями, націями, політичними рухами), яке виникає через суперечності в політичних, економічних, ідеологічних чи інших інтересах [26].

Сутність міжнародного конфлікту полягає у зіткненні несумісних позицій або цілей сторін на міжнародному рівні, що може призвести до дипломатичних ускладнень, економічних санкцій, збройного протистояння або гібридних форм війни. Конфлікти такого масштабу часто мають комплексну природу та можуть бути спричинені як внутрішніми (соціально-політична нестабільність, етнічні протиріччя), так і зовнішніми чинниками (втручання інших держав, глобальна конкуренція, колоніальна спадщина).

Відповідно до праці Мадісона Вадима Вільямовича та Шахова Валерія Андрійовича «Політологія міжнародних відносин» нижче розглянуто типологію за якою можна охарактеризувати міжнародні конфлікти. Вона охоплює кілька ключових критеріїв, це: характер учасників, масштаб, форма прояву та причини виникнення. Залежно від учасників, міжнародні конфлікти поділяються на міждержавні, внутрішні з міжнародним втручанням та конфлікти між державами і недержавними акторами. Міждержавні конфлікти виникають між суверенними державами й можуть проявлятися як у

збройному, так і в дипломатичному протистоянні, прикладом чого є конфлікт між Росією та Україною. Внутрішні (громадянські) конфлікти із зовнішнім втручанням передбачають наявність зовнішніх сил або держав, які беруть участь у внутрішньому протистоянні, як це спостерігається у Сирії. У свою чергу, конфлікти між державами та недержавними акторами виникають, зокрема, у випадках протистояння з терористичними організаціями чи сепаратистськими угрупованнями [59].

За масштабом міжнародні конфлікти поділяються на глобальні, регіональні та локальні. Глобальні конфлікти охоплюють значну частину світу і мають системний вплив на міжнародну безпеку, як приклад Холодна війна. Регіональні конфлікти зосереджені у межах певного географічного регіону, як-от у випадку Карабаського конфлікту. Локальні конфлікти, як правило, обмежуються невеликою територією і мають короткотривалий характер.

За формою прояву вирізняють збройні, політичні та гібридні конфлікти. Збройні конфлікти передбачають застосування сили та безпосередні бойові дії. Політичні конфлікти відбуваються переважно на рівні дипломатичних і санкційних заходів та ідеологічного протистояння. Гібридні конфлікти характеризуються поєднанням традиційних бойових дій з інформаційними операціями, кібератаками та економічним тиском.

Щодо причин виникнення, міжнародні конфлікти можуть бути по-перше, етнічними або релігійними, коли основою протистояння є культурні, мовні чи релігійні розбіжності; по-друге, ідеологічними, що базуються на зіткненні політичних систем або цінностей; по-третє, економічними – спричиненими боротьбою за ресурси, торгові шляхи чи енергетичні потоки; по-четверте, територіальними, що виникають унаслідок суперечок щодо належності певних територій. Типологію міжнародних конфліктів наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Типологія міжнародних конфліктів

Критерій	Тип конфлікту	Опис та приклади
За характером учасників	Міждержавні конфлікти	Збройні або дипломатичні протистояння між суверенними державами (наприклад, конфлікт між Росією та Україною).
	Внутрішні конфлікти з міжнародним втручанням	Внутрішні збройні конфлікти, у які втручаються зовнішні держави або міжнародні сили (наприклад, конфлікт у Сирії).
	Конфлікти між державами та недержавними акторами	Наприклад, боротьба з терористичними організаціями або сепаратистськими рухами.
За масштабом	Глобальні конфлікти	Мають вплив на більшість держав світу, включають геополітичне протистояння (наприклад, Холодна війна).
	Регіональні конфлікти	Обмежені певною територією або регіоном (наприклад, Карабаський конфлікт).
	Локальні конфлікти	Охоплюють невелику територію й зазвичай мають короткотривалий характер.
За формою прояву	Збройні конфлікти	Супроводжуються активним військовим протистоянням.
	Політичні конфлікти	Обмежуються дипломатичними, санкційними, ідеологічними формами протистояння.
	Гібридні конфлікти	Поєднують військові дії, інформаційні атаки, економічний тиск, кібератаки тощо.
За причинами виникнення	Етнічні та релігійні конфлікти	Зумовлені культурними, мовними або релігійними відмінностями.
	Ідеологічні конфлікти	Базуються на протистоянні політичних систем або цінностей.
	Економічні конфлікти	Спричинені боротьбою за ресурси, ринки збуту, енергетичні маршрути.
	Територіальні конфлікти	Пов'язані з розподілом або приналежністю територій.

Примітка. Джерело: складено автором на основі даних з праці В.В.Мадісона та В.А.Шахова, «Політологія міжнародних відносин» [59].

Виходячи з вищезазначеного, міжнародні конфлікти можна розрізняти за різними критеріями прояву. Тим, хто причетний до їх висвітлення, переважно це журналісти та медіа, повинен орієнтуватися у виді конфліктів, щоб вірно подати інформацію, вміти розпізнавати причини, поширеність та глобальність шкоди від конфлікту.

1.3. Характеристика теорій масової комунікації у контексті конфліктів

Масова комунікація — це важливий інструмент формування суспільної думки, особливо в умовах соціально-політичної напруженості, збройних конфліктів або гуманітарних криз. У цьому контексті актуальним є розгляд основних теоретичних моделей комунікацій, які пояснюють, як медіа впливають на сприйняття інформації, особливо коли йдеться про конфліктні ситуації.

1. Теорія фреймінгу (рамкування), розробниками якої є: Ервін Гофман і Роберт Ентман.

Ця теорія стверджує, що медіа не лише повідомляють факти, а й «рамкують» події, тобто подають їх у певному контексті. Вибір слів, заголовків, образів, акцентів — усе це створює специфічне бачення події. Наприклад, один і той самий військовий конфлікт може бути поданий як «боротьба за свободу» або як «агресивна операція» — залежно від того, яку рамку використовує журналіст чи ЗМІ. Прикладом є висвітлення війни в Іраку (2003) у США: більшість медіа подали вторгнення як «визволення», а не «агресію», акцентуючи на боротьбі з тероризмом [6].

2. Теорія культивування, засновниками якої є Джордж Гербнер і Ларрі Гросс.

Зазначена теорія пояснює, як тривале споживання медіаконтенту формує у глядачів специфічне уявлення про реальність. У контексті конфліктів це означає, що постійне висвітлення насильства, ворожнечі або

героїзації певної сторони може створити викривлене уявлення про події, навіть якщо воно не відповідає дійсності. Наприклад, ЗМІ можуть зобразити націю як постійну жертву або навпаки — як постійного агресора. Приклад: Американські телешоу часто зображують мусульман як терористів, що створює у глядачів спотворене сприйняття цілої культури [9].

3. Теорія «спіралі мовчання», концепцію якої було сформульовано німецькою соціологинєю Елізабет Ноель-Нойман у 1974 році.

Концепція, що розглядається, пояснює, чому частина суспільства може не висловлювати свою думку щодо конфлікту. Якщо певна позиція домінує у ЗМІ, люди з альтернативною точкою зору бояться осуду і залишаються «мовчазною меншістю». Це особливо проглядається в умовах війни або політичної напруги, коли інформаційна домінація однієї сторони пригнічує плюралізм думок. Приклад: У Росії багато людей не наважуються відкрито критикувати політику щодо України через домінування проурядового нарративу в медіа [12].

4. Теорія медіазалежності, що вперше була введена М. Л. де Флером і Сандрою Белл-Рокеш, вказує на те, що в періоди кризи, зокрема під час конфліктів, зростає залежність аудиторії від медіа як джерела інформації. Люди більше довіряють новинам, шукають пояснень, контексту і вказівок. У такі моменти медіа отримують значний вплив на поведінку й сприйняття аудиторії. Приклад: Під час пандемії COVID-19 люди щодня стежили за новинами, оскільки саме ЗМІ були головним джерелом розуміння ситуації тому вони й ставали диктувачем поведінкових інструкцій [9].

5. Теорія порядку денного (Agenda-Setting), авторами якої є М. Мак-Комбс і Д. Шоу.

Ця теорія стверджує, що ЗМІ не кажуть нам, *що думати*, але кажуть, *про що думати*. У конфліктах це означає, що медіа вирішують, які теми варто обговорювати (наприклад, військові злочини, гуманітарні катастрофи, позиція ООН), а які — залишити поза увагою. Це визначає структуру публічного

дискурсу. Приклад: Медіа масово висвітлюють конфлікт у Газі, що змушує політиків, міжнародні організації та громадськість звертати більше уваги саме на цю тему, залишаючи інші конфлікти в тіні.

Отже, розглянуті теорії масових комунікацій показують нам як медіа можуть маніпулювати інформацією у висвітленні конфліктів. Якщо журналіст ознайомлений з цими методами він зможе критично проаналізувати інформацію, знатиме гачки впливу і з більшою ймовірністю оминє інформаційні омани, та зможе сформуваи свою власну думку, об'єктивно оцінюючи інформацію і навіть аналізувати інформаційний потік, а й дозволяє розпізнавати маніпулятивні стратегії, уникати інформаційних пасток і, зрештою, зберігати об'єктивність у подачі матеріалу. У результаті журналіст здатен не лише самостійно формувати виважену точку зору, а й сприяти поширенню збалансованої, неупередженої інформації серед аудиторії.

1.4. Журналістська етика і відповідальність у висвітленні збройних конфліктів та проблема об'єктивності та маніпуляцій в медіа

Етичні принципи відіграють ключову роль у журналістиці, особливо коли йдеться про висвітлення збройних конфліктів. У таких обставинах журналістська відповідальність посилюється, адже помилка чи перекручення можуть мати серйозні наслідки як для суспільства, так і для конкретних людей. Насамперед журналіст зобов'язаний дотримуватися правдивості й точності. Це означає ретельну перевірку інформації, використання кількох джерел та недопущення поширення непідтверджених даних. Але дотримуватися цього принципу часом є важко, бо немає можливості перевірити інформацію. Гарним прикладом є досвід журналістки-українки, що працює в українській службі ВВС Жанна Безп'ятчук [17].

У ході розслідування загибелі українських військовополонених в Оленівській колонії в липні 2022 року вона застосувала супутникові знімки. Ці матеріали дозволили перевірити твердження про наявність на території

колонії розкопок, які нагадували риття могил саме у той час, коли сталися смерті полонених бійців полку «Азов».

Попри заяви російської сторони про нібито удар по колонії ракетною системою HIMARS, результати аналізу супутникових зображень і фото з місця подій не підтверджували це. Навпаки — дослідження вказували на відсутність слідів ракетного обстрілу та наявність ознак вибуху зсередини приміщення колонії.

Жанна наголошує, що подібне розслідування було можливе лише за умов командної роботи: «Ми залучаємо експертів міжнародного рівня з бездоганною, добросовісною репутацією, які багато років працюють у вузьких нішах. Мені доводилося працювати саме із зовнішніми експертами. А всередині BBC працюють насамперед журналісти, які аналізують дані доступними інструментами».

Іншим важливим принципом є неупередженість. Професійна етика передбачає подання різних точок зору без прихильності до жодної зі сторін, навіть коли мова йде про війну або окупацію. Завдання журналіста — надати читачеві повну і збалансовану картину подій, не втягуючи його у політичні маніпуляції. Однаково цей принцип є і викликом, адже журналіст може описувати ті події, що стосуються його країни, наприклад як згадана вище журналістка української служби BBC Жанна Безп'ятчук. вона висвітлює події та явища для української аудиторії, і розповідає про Україну для міжнародної аудиторії. Жінка акцентує, що під час створення новини важливо постійно перевіряти себе, ставлячи питання щодо дотримання стандартів етики, зокрема неупередженості. Це виявилось для неї важко в умовах війни. «Є багато емоцій, і постійно доводиться балансувати між особистими переживаннями та вимогами, стандартами професії: «Мій досвід такий: чим далі ти працюєш в умовах війни, яку Росія розв'язала проти нашої країни, то складніше витримувати професійну дистанцію та дотримуватися стандартів», - каже Безп'ятчук.

Важливе місце посідає також захист людської гідності. У публікаціях не повинні з'являтися принизливі або шокуючі зображення жертв насильства – особливо це стосується тіл загиблих, поранених або полонених. Такі матеріали мають подаватися обережно, з глибокою повагою до особистості та її родини. Та дилема полягає у тому, що відео- та фотоматеріали можуть слугувати доказами воєнних злочинів, скоєних російськими військовими, а також свідчити про серйозні порушення прав людини — зокрема, коли йдеться про кадри з тілами загиблих мирних жителів на вулицях міст. У таких випадках публікація зображень може бути виправданою, якщо її мета — інформування громадськості про злочини та сприяння притягненню винних до відповідальності [16].

Ще один принцип – гуманність. Журналістика не повинна зводити страждання до сухої статистики. Завдання репортера – показати людину за кожним фактом: її історію, біль, вибір, втрати. Особливо важливо звертати увагу на долю мирного населення, дітей, біженців та переселенців [37].

Журналіст несе відповідальність перед своєю аудиторією. Це означає, що він повинен замислюватися над тим, як його матеріал вплине на читача. Неетично створювати репортажі, що розпалюють ненависть, романтизують війну або формують образ ворога без критичної рефлексії. Етична журналістика в умовах конфлікту — це перш за все уважність, чесність, емпатія й виваженість у кожному слові та кадрі [18].

Міжнародні стандарти та кодекси, розроблені авторитетними організаціями, відіграють ключову роль у регулюванні професійної діяльності журналістів у зонах конфліктів.

- Зокрема, Міжнародна федерація журналістів (IFJ), яка об'єднує понад 600 тисяч журналістів із 140 країн, розробила Кодекс поведінки журналістів, що визначає базові етичні принципи та професійні стандарти.

- ЮНЕСКО надає рекомендації щодо висвітлення конфліктів та кризових ситуацій із дотриманням прав людини та балансу думок.

- Організація «Репортери без кордонів» (RSF), відома своєю активною діяльністю у сфері захисту свободи преси, розробила стандарти безпеки для журналістів, що працюють у небезпечних умовах.

- Окрім того, Женевські конвенції, хоч і не призначені виключно для журналістів, визнають їх цивільними особами у збройних конфліктах, що гарантує певний рівень міжнародного правового захисту. У сукупності ці документи формують етичну та правову основу діяльності журналіста в умовах воєнного протистояння.

У сфері конфліктів журналісти зіштовхуються з непередбачуваними обставинами, які стають для них викликами. В пріоритеті стоїть фізична небезпека: журналісти мають ризик бути обстріляними, затриманими або навіть викраденими.

На жаль, прикладів постраждалих журналістів достатньо багато, одним з таких є випадок з Марі Кольвен (Сирія, 2012). Відома американська воєнна кореспондентка, працювала у британському тижневику *The Sunday Times*, загинула внаслідок артобстрілу в місті Хомс. Згодом розслідування показало, що сирійський режим цілеспрямовано націлювався на журналістів, аби зупинити потік інформації із зони бойових дій [66].

Наступним викликом стає політичний тиск і цензура: держави, які є сторонами конфлікту, часто намагаються контролювати медіапростір або здійснюють репресії проти незалежних репортерів.

Міжнародна неурядова організація, яка займається захистом прав людини Human Rights Watch (укр. Хьюман Райтс Вотч) документує порушення в Афганістані та закликає до захисту свободи преси та прав журналістів. Одним із резонансних випадків є побиття афганського викладача і колишнього журналіста, який публічно виступав проти заборони Талібаном освіти для жінок. У лютому 2023 року він був заарештований у Кабулі під час роздачі книг на підтримку жіночої освіти. Свідки повідомляли про його побиття під час арешту [19].

Наступний виклик у роботі журналіста в зоні конфлікту — вкрай непомітний, а від того ще складніший — це етична дилема вибору: що показувати, а що приховати, аби не зашкодити жертвам, не травмувати аудиторію або не стати мимовільним ретранслятором пропаганди. У таких ситуаціях журналіст має не лише інформувати, а й брати на себе моральну відповідальність за наслідки своєї публікації. Як зазначено у Кодексі поведінки Міжнародної федерації журналістів (IFJ), «повага до приватного життя, гідності та безпеки людей є пріоритетом, особливо під час роботи в умовах насильства чи катастроф». У контексті сучасних війн, коли кадри руйнувань, поранень і смертей можуть шокувати або викликати повторну травматизацію, журналіст зобов'язаний проявляти обережність у виборі візуального матеріалу та формулюваннях. Таким чином, об'єктивність не означає беземоційність, але передбачає глибоку емпатію, етичну рефлексію та розуміння сили власного слова [22].

Етична журналістика у збройних конфліктах — це не просто дотримання професійних стандартів, це питання совісті, гуманізму та відповідальності перед суспільством і людством. Вона має сприяти не розпалюванню ворожнечі, а розумінню, співпереживанню й пошуку миру.

Узагальнюючи вищеописане, треба наголосити: журналіст має розуміти етику або правила подання інформації за для власної безпеки та аудиторії, яка сприймає інформацію. Підтримкою для усіх журналістів, що працюють у сфері міжнародних конфліктів є кодекси журналістики розроблені міжнародними організаціями. Ці великі за обсягом, але змістовні матеріали допомагають журналістам вирішувати важкі питання в роботі: як подавати чуттєвий матеріал, яку інформацію не можна висвітлювати; дають поради з точки зору досвіду багатьох професіоналів працюючих на цій ниві; навчають діяти в екстримальних обставинах. Етика також застерігає від крайності у поданні інформації, журналіст має залишатися людиною, а не роботом, який не замислюється про вразливість аудиторії. Журналіст володіє більшою інформацією і тому несе більшу відповідальність за тих, хто її сприймає.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Узагальнення теоретичних підходів до аналізу міжнародної журналістики дозволяє зробити висновок, що вона виступає важливим комунікативним інструментом, який не лише інформує, а й значною мірою формує суспільну свідомість щодо характеру, причин та перебігу міжнародних конфліктів. Сучасні дослідження в галузі медіа-комунікацій свідчать про глибоку залежність аудиторії від фреймінгу, наративів та візуальних образів, які подаються у транснаціональних ЗМІ. У межах підрозділу 1.1 з'ясовано, що міжнародна журналістика є окремою сферою професійної комунікації. Простежено етапи її становлення як відповідь на потребу інформування про події за межами національних кордонів, а також розглянуто її еволюцію в контексті цифрових трансформацій. У підрозділі 1.2 окреслено сутність міжнародних конфліктів, їх типологію за критеріями характеру, тривалості, сторін-учасників та геополітичного впливу. Було встановлено, що в сучасних умовах особливого значення набуває інформаційна складова конфліктів, де журналістика виступає як медіатор між глобальним суспільством та локальними подіями. Підрозділ 1.3 був присвячений аналізу базових теорій масової комунікації — зокрема, теорії фреймінгу, культивуваці та спіралі мовчання — які пояснюють механізми впливу ЗМІ на сприйняття конфліктів. Ці теоретичні концепти дозволяють краще зрозуміти, як формується громадська думка щодо міжнародних конфліктів. У підрозділі 1.4 досліджено етичні аспекти роботи журналіста в умовах збройного протистояння.

Наголошено на тому, що в умовах війни журналісти можуть як інформувати, так і маніпулювати, а тому критично важливо зберігати баланс між правом суспільства на знання і захистом від дезінформації. Поручено також проблематику цензури, пропаганди, тиску на медіа, персональної безпеки журналістів, а також моральної відповідальності за поширювану

інформацію. Теоретичні засади таких впливів закладено у концепціях Ервіна Гофмана та Роберта Ентмана (теорія фреймінгу), Джорджа Гербнера (теорія культивуації), Елізабет Ноель-Нойман (теорія спіралі мовчання), які пояснюють механізми формування сприйняття конфліктів через медіа. Ці функції реалізуються крізь призму ідеологічних, політичних, культурних та комерційних інтересів медіаорганізацій, що нерідко позначається на об'єктивності, тональності та повноті подачі інформації.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РОЛІ МІЖНАРОДНИХ МЕДІА У ВИСВІТЛЕННІ СУЧАСНИХ КОНФЛІКТІВ

2.1. Російсько-українська війна: порівняльний аналіз подачі інформації в провідних ЗМІ (CNN, BBC, DW, Al Jazeera)

Одною з провідних телерадіокомпаній світу є CNN (укр. Сі-Ен-Ен) (англ. Cable News Network; укр. Кабельна мережа новин), штаб-квартира якої знаходиться у м. Атланта, штат Джорджія, США. Компанія першою почала цілодобове мовлення у 25-ту річницю свого заснування - 1 червня 2005 р. [61]

CNN має на своєму сайті окремий розділ новин про війну Росії з Україною. Переглянувши декілька статей можна зробити певні висновки щодо подачі матеріалу: заголовки коректні, не містять будь-яких закликів, різких висловів та упередженої думки. В такому ж стилі викладені і статті, медіа доносить новину як факт, враховуючи висловлення двох сторін, досліджуючи українські та російські джерела інформації.

З іншої сторони журналісти не дотримуючись етики у викладенні факту без пояснень все ж висловлюють свою позицію, спостереження, аналізують викладену у статті подію, і навіть вказують як може бути інакше, наприклад: у новині «Peace in Ukraine looks further away after Trump's call with Putin» (укр. Мир в Україні виглядає ще більш віддаленим після розмови Трампа з Путіним) журналіст відкрито виражає своє ставлення до Трампа через його дії щодо Російсько-української війни, наприклад: «Але Трамп не скористається важелями впливу, які мають США – наприклад, він міг би посилити санкції проти Росії або надіслати більше зброї та боєприпасів Україні.», «Останні 10 днів яскраво нагадують нам про те, як мало Путіну насправді потрібен президент США чи його схвалення», «ось тобі й «сила особистості» Дональда Трампа, яка змушує президента Росії Володимира Путіна довести, що він хоче припинити війну в Україні.», «Розрекламована телефонна розмова

президента з його російським колегою в понеділок здебільшого підкреслила, наскільки далеким може бути будь-який такий прорив» [31].

Це може свідчити про те, що медіа з одної сторони висловлює таким чином свою підтримку Україні, а з іншої використовує український конфлікт, як поле широких можливостей аби критикувати політику Трампа.

Підтвердженням таким здогадкам є репутація CNN, що відомий своєю схильністю до демократичної партії США, і неодноразовими скандальними статтями на Байдена, так у червні 2017 року телеканал CNN відкликав резонансний матеріал, що стосувався нібито зв'язків оточення Дональда Трампа з Росією. Причиною стало виявлення порушень журналістських стандартів у процесі підготовки публікації. Після внутрішнього розслідування CNN видалив матеріал зі свого сайту, визнавши, що стаття не відповідала редакційним вимогам. У результаті троє журналістів, які працювали над текстом — Томас Франк, Ерік Ліхтблау та Лекс Харріс — подали у відставку.

Впротивагу надто полюсованому медіа працює BBC - Британська суспільна телерадіомовна корпорація (англ. British Broadcasting Corporation). Журналісти дотримуються більш стриманого і збалансованого тону. Хоча корпорація однозначно називає Росію агресором, проте робить це без емоційного підкріплення, мовна стриманість робить подачу інформації більш академічною та нейтральною. Матеріали часто зосереджені на перевірених фактах, історичному контексті та поясненнях для глобальної аудиторії. BBC активно публікує аналітичні статті, карти бойових дій і міжнародну реакцію.

Наприклад:

- стаття «How BBC Verify found and analysed Russia's defences» (укр. «Як BBC Verify знайшла та проаналізувала оборонні споруди Росії») [32].

У цій статті команда BBC Verify детально аналізує російські оборонні лінії за допомогою супутникових знімків та відкритих джерел. Матеріал пояснює, як журналісти використовують верифікацію даних для точного висвітлення подій, уникаючи спекуляцій.

- «Russia launched war's largest drone attack ahead of Putin-Trump call, Ukraine says» (укр. «Україна стверджує, що Росія здійснила найбільшу атаку безпілотників у війні перед телефонною розмовою Путіна та Трампа») [33].

Цей репортаж висвітлює масштабну атаку дронів на Україну напередодні третьої річниці війни. BBC подає інформацію з посиланням на офіційні джерела, уникаючи емоційної мови та зосереджуючись на фактах.

- «Ukraine war: Cyber-teams fight a high-tech war on front lines» (укр. «Війна в Україні: кіберкоманди ведуть високотехнологічну війну на передовій»)

У цьому матеріалі розглядається роль кіберпідрозділів у сучасній війні. BBC надає глибокий аналіз, базуючись на інтерв'ю з експертами та представниками українських служб безпеки, що підкреслює аналітичний підхід видання.

Так само дотримуючись журналістської етики поводить діяльність німецький міжнародний мовник Дойче Веле (Deutsche Welle (DW)), медіа подібним чином у своїх матеріалах про російсько-українську війну дотримується чіткої редакційної позиції, яка засуджує агресію Росії проти України і відкрито називає Росію агресором, при цьому намагається подавати інформацію об'єктивно. DW активно протидіє російській пропаганді, публікуючи матеріали, які розвінчують фейки та маніпуляції, спрямовані на дискредитацію України та її союзників. Як наприклад в статті «The Propaganda War for Ukraine» (Пропагандистська війна за Україну), де показується як популяризується війна в Росії, і хто є її провідниками [34].

DW створює контент українською мовою, зокрема новинні програми та аналітичні матеріали, щоб інформувати українців про події в країні та світі.

Al Jazeera, (Аль Джазіра) міжнародна новинна мережа, зі штаб-квартирою в столиці арабського емірату Катар. Відома об'єктивним висвітленням подій. У контексті російсько-української війни вона намагається подавати інформацію збалансовано, висвітлюючи події з обох сторін

конфлікту, а також надають слово міжнародним експертам, тож це сприяє формуванню у читачів більш повної картини подій [63].

2.2. Конфлікт на Близькому Сході (Ізраїль – Палестина): медійна поляризація

Конфлікт між Ізраїлем і Палестиною давно став предметом глибокої медійної поляризації, що виявляється в упередженому висвітленні подій різними ЗМІ. Ця поляризація особливо загострилася після подій 7 жовтня 2023 року, коли ХАМАС здійснив напад на Ізраїль, що призвело до масштабної військової відповіді та гуманітарної кризи в Газі.

Конфлікт між Ізраїлем і Палестиною тривалий час залишається темою глибокої поляризації у світових медіа. Після атаки ХАМАСу на Ізраїль 7 жовтня 2023 року та подальшої масштабної військової відповіді, медійна напруга ще більше загострилася.

Західні ЗМІ — такі як CNN, BBC, The New York Times, Sky News — нерідко звинувачують у прихильності до Ізраїлю. Журналісти, які працювали в цих редакціях, заявляли про внутрішній тиск, що сприяє проізраїльській риториці, а також про ігнорування палестинських поглядів.

У документальному фільмі Al Jazeera «Failing Gaza: Behind the Lens of Western Media» (укр. «Провал Гази: слідуючи об'єктиву західних ЗМІ») десять журналістів з CNN та BBC розповіли про систематичну упередженість у своїх редакціях, через рік після початку війни Ізраїлю в Газі. Вони зазначили, що керівництво втручалось в редакційний процес, щоб зменшити акценти на ізраїльських злочинах та просувати ізраїльську точку зору.

Наприклад, один із журналістів CNN, під псевдонімом Адам, заявив, що після 7 жовтня 2023 року він був шокований тим, як легко його мережа просувала новини, що підтримували ізраїльський наратив, навіть коли вони не відповідали дійсності. Цей випадок описано у сатті «Failing Gaza: Pro-Israel bias uncovered behind the lens of Western media» (укр. Провал у Газі:

проізраїльський упереджений підтекст західних ЗМІ), суть наступна: у листопаді міжнародний дипломатичний редактор CNN Нік Робертсон побував у зруйнованій бомбами дитячій лікарні Аль-Рантісі в Газі. Його супроводжував військовий речник, який показав нібито унікальні підтвердження, того, що ХАМАС використовував лікарню для приховування ізраїльських полонених. Речник підвів Ніка до стіни де були зроблені надписи арабською мовою, і сказав, що це перелік членів ХАМАС, які стежили за полоненими. «Це взагалі був календар, а арабською мовою були написані дні тижня» - вказує журналіст. До того ж, ізраїльське твердження вже було спростовано носіями арабської мови в соціальних мережах, ще до виходу відеозапису CNN в ефір. Проте Нік Робертсон не дозволив виправляти інформацію. Журналіста вразило таке відношення, він порівняв якби така ж політика діяла щодо новин про російсько-українську війну.

Наприклад, був період, коли журналісти CNN «не могли повідомляти про авіаудари в Газі, якщо не мали підтвердження від ізраїльтян». «Ми б не робили цього в жодному іншому місці. Ми б не вважали за потрібне питати, скажімо, росіян, чи бомбили вони лікарню в Києві» [35].

У BBC журналістка, відома як Сара, повідомила, що палестинські гості піддавалися суворішій перевірці, ніж ізраїльські, і що ізраїльським представникам дозволяли висловлюватися без значного спротиву з боку ведучих.

У Sky News ситуація була подібною: палестинські гості стикалися з ворожістю, включаючи вимкнення мікрофонів, тоді як ізраїльські представники отримували більш сприятливе ставлення. Журналісти також повідомляли про тиск з боку ізраїльських офіційних осіб, які погрожували обмежити доступ до інформації, якщо висвітлення не буде відповідати їхнім очікуванням.

Водночас катарський телеканал Al Jazeera, який зазвичай подає конфлікт з палестинської точки зору, також піддається критиці. Йому закидають однобоке висвітлення та негативне ставлення до Ізраїлю. Така інформаційна

розбіжність в медіа ускладнює об'єктивне сприйняття ситуації, що робить критичне мислення особливо важливим під час споживання новин.

Ця медійна поляризація ускладнює об'єктивне розуміння конфлікту та підкреслює необхідність критичного підходу до споживання інформації.

2.3. Сирія та геноцид у Руанді: вплив журналістики на реакцію міжнародної спільноти

Історії Сирії та Руанди є прикладами того, як медіа можуть з одного боку надати розголосу у міжнародній спільноті масовим злочинам, так і демонструвати її обмеження. Журналістика відіграє вирішальну роль у формуванні громадської думки, мобілізації гуманітарної допомоги. Втім, ефективність цього впливу у політичному сенсі не має підтверджень.

Розглянуті приклади показують, що міжнародна журналістика однаково не впливає на доленосні політичні випадки, і тоді коли вона мовчить, як у випадку з Руандою, і коли вона постійно тримає у фокусі події, як у випадку з Сирією [22].

Геноцид у Центральній Африці, у Руанді відбувся не так давно у 1994, два племена тутсі і хуті, які багато століть живуть в одній країні, є етнічно споріднені між собою, мають схожу зовнішність, відносяться до одної мовної групи банту почали масово знищувати один одного.

Коріння конфлікту тягнеться ще з давніх часів, більше ніж за 150 років до цієї кривавої події, а геноцид - знищення двох племен, що населяли спільну територію став його апогеєм. І хоча напад почався зі сторони хуту, не можна однозначно звинуватити їх, адже цьому передувало багато подій, які слід враховувати та аналізувати, щоб сформувані об'єктивну думку. Сполихнули активні дії після того, як було збито літак на якому перебував президент Жовеналь Хабіарімана, який належав до хутсі. Девід Саймон, директор програми вивчення геноциду Єльського університету США, у коментарі медіа Суспільному пояснює — геноцид як такий фактично розпочався, коли

президент Руанди загинув в авіакатастрофі, президент Хабіарімана повертався із зустрічі у місті Танзань, де він підписав мирні угоди між двома коаліціями (тобто племенами): «Звинувачення у вбивстві президента впали на тутсі, але ми й досі не знаємо напевно, хто був причетний до збиття літака».

Уже наступного дня після смерті Хабіарімані по всій країні почалася різанина. Тобто дослідники точно не стверджують, що напад вчинили тутсі, тож можливо навіть, що зацікавленими у створені і підтримці конфлікту була третя сторона, яка прагнула отримати свої вигоди від конфлікту, якій було необхідно щоб конфлікт тривав [29].

Приблизно за 100 днів було вбито близько 800 тисяч людей, з обох племен. За цей час медіа, навіть ті з них, які вважаються світовими лідерами не надавали особливого розголосу конфлікту, вочевидь, не вбачаючи в цьому трагедії. Медіа у США, Великій Британії та інших країнах Західної Європи приділяли геноциду обмежену увагу, часто зводячи події до "племінного конфлікту", не називаючи речі своїми іменами. Лише після поширення жахливих фото та відео наслідків вбивств світова спільнота почала усвідомлювати масштаб трагедії — однак це сталося вже після того, як масові вбивства завершилися.

Багато дослідників, зокрема Алан Куперман, професор Техаського університету, відомий фахівець з міжнародних відносин, вказують, що слабке і пізнє висвітлення стало однією з причин того, чому міжнародна реакція — включно з відсутністю втручання ООН — виявилась такою млявою. Не було також забезпечено умов для можливості дістати інформацію, журналісти, які намагалися висвітлювати ситуацію, часто не мали доступу до безпечних зон і потерпали від браку логістичної підтримки.

Зовсім інакшою є ситуація із Сирією: під час громадянської війни в Сирії медіа — особливо цифрові платформи — зіграли значно більшу роль, ніж у Руанді. Активісти та журналісти поширювали відео бомбардувань, використання хімічної зброї. Наприклад, у Гуті в 2013 році: одного дня були випущені Ракети з отруйною речовиною під назвою «зарин» по житлових

кварталах, це спричинило масштабну загибель цивільного населення. Внаслідок атаки загинуло від 280 до понад 1 400 осіб, серед них велика кількість дітей [37].

Бурхливій реакції міжнародної спільноти значною мірою посприяло висвітлення події у світових медіа. Журналісти опублікували численні відео та фотографії постраждалих, це швидко поширилося у ЗМІ та соціальних мережах. Видання такі як BBC, CNN, Al Jazeera та The Guardian публікували матеріали із задушеними дітьми та людьми з симптомами хімічного отруєння. Організації Human Rights Watch та Amnesty International також зібрали й поширили докази використання забороненої зброї.

Після цього Організація Об'єднаних Націй провела офіційне розслідування і підтвердила, що в Східній Гуті дійсно було застосовано зарин. Подія викликала хвилю обговорень у політичних колах Заходу щодо необхідності втручання у конфлікт в Сирії. США, Франція та Велика Британія на той час розглядали сценарій військової відповіді, але рішення про втручання ухвалено не було.

Цей випадок став прецедентом значного впливу журналістики на міжнародну реакцію. Журналісти зуміли не лише привернути увагу світової спільноти до катастрофи, але й чинити тиск на уряди до початку розслідувань та притягнення винних до відповідальності. Водночас публікування шокуючих кадрів породило серйозні етичні дискусії: одні вважали це гуманізацією жертв, інші — порушенням людської гідності. Проте, той факт, що ситуація обговорювалася означала, що вона є резонансною і потребує втручання із владних структур. Саме медійне висвітлення трагедії дозволило зафіксувати злочин, зберегти докази та вимагати відповідальності.

Однак, незважаючи на інтенсивне висвітлення, міжнародне втручання залишалось обмеженим або вибіркоким.

Особливо показовою стала історія фотографій з міста Алеппо, де у 2016 році були зафіксовані кадри поранених дітей, зруйнованих будівель і розпачу мирного населення. Одне з таких фото — хлопчика Омрана Дакніша, що сидів

закривавлений у машині швидкої — стало символом трагедії сирійського конфлікту. Його публікація в *The New York Times*, CNN, BBC та інших ЗМІ викликала короточасний сплеск обурення, однак не призвела до системної зміни політики щодо конфлікту [39].

Журналісти таких видань як *The Guardian*, *BBC*, *Al Jazeera* та *Vice News* регулярно публікували матеріали з місця подій, однак через надмірну складність ситуації (як у випадку з Руандою), ці матеріали рідко ставали вирішальними у зміні міжнародної політики.

Підсумовуючи ці два приклади: Руанду, де відсутність медійної уваги сприяла мовчанню міжнародної спільноти та стала одним із факторів бездіяльності ООН і Заходу; і Сирію де жорстоке і масштабне висвітлення подій через ЗМІ та соціальні платформи дозволило донести трагедію до глобальної аудиторії, але не забезпечило ефективного міжнародного втручання свідчать, що журналістика має силу інформувати, формувати суспільне обурення і моральний тиск, але її вплив на політичні рішення обмежується зовнішньополітичними інтересами держав і складністю міжнародної ситуації.

2.4. Курдський конфлікт у висвітленні різних медіа

Курдський конфлікт — це тривалий етнополітичний конфлікт між курдським населенням яке не має власної держави та урядами Туреччини, Ірану, Іраку Сирії. Курди, складають одну з найбільших бездержавних націй світу, їх чисельність складає тільки на території Турції 20 мільйонів. Основні вимоги курдів протягом десятиліть — це автономія, культурні права та політичне визнання.

Особливо напружено проявилася ця боротьба у конфлікті в Туреччині, де з 1984 року триває збройне протистояння між турецькою армією та Робітничою партією Курдистану (РПК), яка визнана терористичною організацією Туреччиною, США та ЄС [41].

У Сирії курдські сили, зокрема «Сили демократичної Сирії», відіграли ключову роль у боротьбі з ІДІЛ, проте зіштовхнулися з військовими операціями з боку Туреччини. В Іраку, після падіння режиму Саддама Хусейна, було створено автономний Курдський регіон, однак прагнення до незалежності, зокрема референдум 2017 року, викликали напругу з Багдадом.

Вплив різних медіа на сприйняття суспільством курдського конфлікту є суперечливим, можна допустити, що це пов'язано з різною позицією урядів країн в яких діють медіа.

Так, одні країни підтримують курдів як союзників у боротьбі з тероризмом, інші — як Туреччина — виступають проти їхнього збройного впливу. Наприклад, державні медіа країн, які беруть участь у конфлікті, часто транслюють офіційну позицію уряду, що зазвичай характеризує курдів як сепаратистів або терористів, зокрема турецькі ЗМІ здебільшого висвітлюють боротьбу курдів у контексті загрози національній безпеці, що впливає на громадську думку турецького суспільства, формуючи негативний образ курдського руху [45].

По-друге, західні міжнародні медіа часто подають курдів як борців за автономію, права людини та демократичні цінності, особливо у контексті боротьби проти ІДІЛ. Такий підхід формує більш позитивне сприйняття курдського руху серед міжнародної аудиторії та підтримує ідею їхнього політичного самовизначення. Однак іноді ці медіа теж критикують курдів за етнічні чистки чи порушення прав інших етнічних груп, що додає складності у сприйнятті.

По-третє, альтернативні та курдські медіа намагаються донести голос курдського населення, підкреслюючи їхні культурні, політичні права і страждання внаслідок репресій. Вони активно висвітлюють інформацію про курдську ідентичність, гуманітарні проблеми, історію боротьби, що допомагає схилити аудиторію до порозуміння та співпереживання [45].

До того ж, значну роль відіграють соціальні мережі — там інформація розповсюджується швидко і безпосередньо, глибше демонструє біль на

конкретних особах, іноді роблять це поза контролем офіційних медіа. Так формується більш емоційне, але водночас фрагментоване сприйняття конфлікту, що може як сприяти солідарності, так і поширювати дезінформацію чи радикальні позиції.

2.5. Візуальні образи війни: роль фотографій та відео в емоційному впливі

Візуальні образи відіграють ключову роль у формуванні сприйняття війни, адже саме фотографії та відео мають найпотужніший емоційний вплив на аудиторію. Кадри з пораненими дітьми, зруйнованими містами, загиблими чи моментами прощання не просто передають інформацію — вони здатні викликати глибокі почуття: співчуття, обурення, страх або солідарність. Подібний контент не лише ілюструє масштаби й жорстокість конфлікту, але й формує моральний заклик — до дії, співпереживання чи засудження.

Показовим є досвід фоторепортера Кріса Гондерса, який знімав конфлікт у Косово наприкінці 1990-х років. Його знімок жінки з дитиною на руках, яка втекла з палаючого села, став одним із найвідоміших образів війни на Балканах. У численних інтерв'ю Гондерс підкреслював, що для нього важливо не лише зафіксувати мить, а й донести через неї людський вимір трагедії: «Я знімав не війну, а біль людей, які через неї проходили». Інший резонансний приклад — знімок Омрана Дакніша, пораненого сирійського хлопчика, що сидів у машині швидкої допомоги. Цей образ, оприлюднений у 2016 році, миттєво облетів усі провідні ЗМІ світу — CNN, BBC, The New York Times — і став символом страждань цивільного населення в Алеппо. Як зазначала у своєму блозі журналістка BBC Ліз Дуцет, цей кадр «змушує нас не відводити погляду, яким би нестерпним не було побачене». Обидва приклади демонструють силу візуального контенту, який здатен не лише інформувати, а й змінювати ставлення світової спільноти до конфлікту.

Важливими висновками, зробленими зі свого досвіду висвітлення війни ділиться український журналіст Андрій Дубчак, на панельній дискусії

«Ukraine Reported: Етика висвітлення війни», що присвячена етичним викликам репортажів про війну Росії проти України. Андрій є засновником медіа Donbas Frontliner, яке націлене перш за все на іноземну (англомовну) аудиторію, аби люди могли на своїй рідній мові, від безпосередньо дотичної до конфлікту людини дізнатися про те, що насправді відбувається. Він робить відео-сюжети, а також фотографує наслідки війни.

Журналіст каже, що спочатку намагався не травмувати свою аудиторію: *«Я був на місці вибуху російської ракети в Кривому Розі. У мене було багато фотографій тіл, частин тіл тощо, але я вирішив публікувати лише поліетиленові пакети, в яких були тіла, і російську ракету біля них. Я намагався не травмувати свою аудиторію, але в той же час я намагався розкрити реальність.*

Коли в березні стався вибух на мосту в Ірпені й загинула родина, я опублікував відео, бо розумів, що це один із перших випадків воєнного злочину Росії. Я був разом із Лінсі Аддаріо з New York Times, і я вирішив заблюрити обличчя жертв, бо родичі, напевно, ще не знали про їхню загибель. А Лінсі і New York Times вирішили розмістити фото з відкритими обличчями на першій же сторінці видання. Це справді був один із перших обстрілів цивільних. І в той момент я зрозумів, що це було правильно, тому що це здійняло велику інформаційну хвилю в світі. На мою думку, щоби показати правду та захистити суспільство, а також мати якийсь вплив, у такий момент ви можете публікувати, що хочете. Якщо це може зупинити агресію та захистити людей» [54].

Це підтверджує, що візуальні образи — потужний інструмент формування публічного дискурсу та міжнародної реакції на конфлікт. Саме завдяки силі зображень трагедії набувають особистісного виміру, а статистика — облич. На думку Ліз Дуцет, головної міжнародної кореспондентки ВВС, *«іноді один кадр говорить більше, ніж ціла серія репортажів — якщо він показує те, що люди бояться побачити, але мусять усвідомити».* У випадках Сирії, Косово, Руанди чи України — саме візуальні

образи стали основою для міжнародного обурення, гуманітарного тиску та політичних заяв. Таким чином, зображення не просто ілюструють новини — вони конструюють наше розуміння подій, задаючи рамку для морального судження і політичної дії.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Здійснений аналіз доводить, що міжнародні медіа відіграють ключову роль у формуванні глобального сприйняття сучасних збройних конфліктів. Порівняльне вивчення висвітлення російсько-української війни у таких медіа, як CNN, BBC, DW і Al Jazeera, засвідчило існування відмінностей у риторичній структурі повідомлень, акцентах та емоційному забарвленні. Аналіз медійного висвітлення конфлікту між Ізраїлем і Палестиною виявив високий ступінь поляризації: західні медіа часто демонструють схильність до ізраїльської позиції, тоді як частина арабських ЗМІ формує альтернативну наративну рамку, в якій Палестина зображується як жертва асиметричного насильства.

Окрему увагу приділено аналізу висвітлення сирійського конфлікту та геноциду в Руанді. Ці приклади демонструють, що журналістика здатна як стимулювати міжнародну реакцію, так і зумовити інформаційну байдужість. У випадку з Руандою недостатність належного медіа-висвітлення призвела до затримки політичної та гуманітарної реакції, тоді як у Сирії візуальні кадри постраждалих дітей, лише тимчасово привертати увагу глобальної спільноти, не спричинивши наслідків. Щодо курдського конфлікту, простежено фрагментарність та політичну обережність у його висвітленні.

Нарешті, виявлено, що візуальні образи війни – зокрема фотографії та відео – мають виняткову силу у створенні емоційного ефекту. Однозначно, роль міжнародних медіа у висвітленні конфліктів постає як багаторівнева: вони одночасно інформують, формують інтерпретаційні рамки, впливають на суспільну реакцію та несуть етичну відповідальність за наслідки своїх розповідей.

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ МІЖНАРОДНОГО МЕДІАВИСВІТЛЕННЯ

3.1. Роль журналістської освіти та міжнародних стандартів

У контексті збройних конфліктів та інформаційних криз професійна підготовка журналістів набуває особливої ваги. Саме якісна освіта й дотримання міжнародних стандартів є запорукою створення неупередженого, збалансованого й етичного контенту, який не лише інформує, а й сприяє розумінню та зниженню напруги в суспільстві.

1. Професійна освіта як основа відповідальної журналістики

Журналістська освіта має охоплювати не лише технічні навички (написання новин, зйомка, монтаж), а й формувати:

- розуміння медіаетики;
- знання з міжнародного гуманітарного права;
- критичне мислення та навички фактчекінгу;
- здатність аналізувати глобальні події у ширшому геополітичному

контексті.

Важливим елементом є також підготовка до роботи в зонах підвищеної небезпеки — журналісти повинні знати основи безпеки, реагування на кризові ситуації, комунікацію з міжнародними організаціями та першочергові дії у разі надзвичайних подій.

2. Міжнародні стандарти журналістики у конфліктних умовах

Сьогодні існує низка загальновизнаних принципів, які регулюють діяльність журналістів у складних інформаційних середовищах. На рис. 3.1 зображено саме ключові.

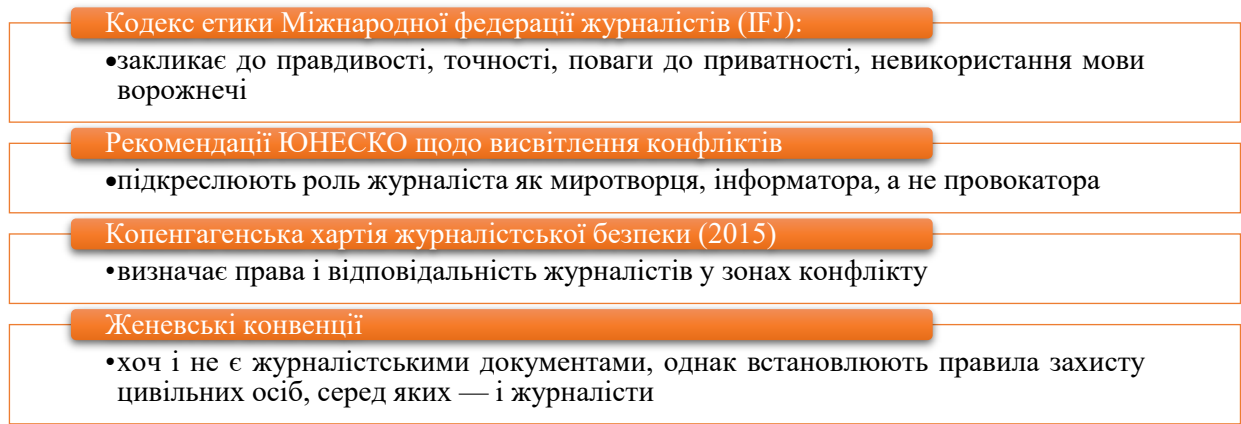

Рис. 3.1. Загальновизнані принципи міжнародних стандартів журналістики у конфліктних умовах

Примітка. Джерело: складено автором на основі даних міжнародних організацій [38]

3. Роль міжнародних організацій у підтримці журналістської освіти
Численні міжнародні інституції реалізують освітні програми для журналістів, зокрема:

- UNESCO, Internews, DW Akademie, BBC Media Action — проводять тренінги, курси та надають методичну підтримку.
- Ініціатива “Reporters Without Borders” розробляє рекомендації щодо безпеки й етики.
- GIJN (Global Investigative Journalism Network) підтримує журналістів-розслідувачів, у тому числі в країнах, охоплених конфліктами.

Якісна журналістська освіта є критично важливою передумовою для формування усвідомленої, етично стійкої та аналітично компетентної медіаспільноти. У контексті міжнародних конфліктів, коли інформація може використовуватися як інструмент політичного тиску, пропаганди або навіть як зброя, особливо важливо, щоб журналісти були не лише технічно підготовленими, а й глибоко відповідальними перед аудиторією.

Ключові компоненти сучасної журналістської освіти в умовах конфлікту представлені у табл. 3.1.

Таблиця. 3.1.

Ключові компоненти сучасної журналістської освіти в умовах конфлікту

Напрямок сучасної журналістської освіти	Зміст і значення
Етична підготовка	Майбутні журналісти повинні глибоко усвідомлювати моральні наслідки своєї роботи. Це включає розуміння відповідальності перед громадськістю, необхідність дотримання принципів неупередженості, гуманності, правдивості та поваги до людської гідності
Медіаграмотність і критичне мислення	Журналіст має вміти не лише створювати, а й аналізувати інформаційні потоки: розпізнавати фейки, оцінювати джерела, виявляти спроби маніпуляції. Важливо вчити студентів ставити запитання: хто створює інформацію, з якою метою, для якої аудиторії?
Розуміння міжнародного гуманітарного права (МГП)	Освіта має включати вивчення основ МГП — норм, що регулюють поведінку сторін під час збройних конфліктів. Журналісти повинні знати, що таке «військові злочини», як їх документувати, які права мають цивільні особи і як забезпечити постраждалих від повторної травматизації через ЗМІ.
Підготовка до роботи в зоні конфлікту	Це окремий напрям підготовки, який включає: <ul style="list-style-type: none"> ○ навички поведінки у небезпечному середовищі; ○ знання основ першої допомоги; ○ правила комунікації з військовими, поліцією, місцевим населенням; ○ принципи збереження цифрової безпеки (особливо при роботі з чутливими даними).
Мовна і культурна компетентність	У міжнародній журналістиці важливо мати уявлення про культурні контексти, ментальні особливості аудиторії інших країн, уникати етноцентризму та культурних стереотипів

Примітка. Джерело: складено автором на основі даних міжнародних організацій [38]

Недоліки та виклики сучасної журналістської освіти.

Попри важливість, журналістська освіта в багатьох країнах залишається формальною і недостатньо адаптованою до викликів XXI століття. Серед основних проблем:

- переважання теоретичних знань над практичними навичками;
- відсутність навчальних курсів з етики під час конфліктів;
- брак тренінгів щодо фізичної й психологічної безпеки;
- недостатня інтеграція глобальних підходів і стандартів.

Сучасна журналістська освіта має ставати дедалі більш інтернаціональною — тобто, враховувати досвід різних країн, залучати викладачів із-за кордону, створювати умови для академічної мобільності. Такий підхід формує більш широку перспективу й здатність бачити конфлікт не лише з національної точки зору.

Журналістська освіта, побудована на міжнародних стандартах, є ключем до створення якісної, відповідальної та гуманістично орієнтованої журналістики. У часи збройних конфліктів це не лише питання професійної якості, а й елемент суспільної безпеки.

3.2. Міжнародні ініціативи з підтримки етичної журналістики

Етична журналістика в умовах міжнародних конфліктів перебуває під подвійним тиском: з одного боку — це загроза фізичній безпеці журналістів, з іншого — вплив політичної кон'юнктури, маніпуляцій та поширення дезінформації. Відтак, роль міжнародних ініціатив полягає не лише в захисті прав журналістів, а й у створенні умов для об'єктивного та неупередженого висвітлення конфліктних подій. Це продемонстровано у «Додадку А.2».

Однією з ключових міжнародних організацій у сфері захисту етичної журналістики є "Репортери без кордонів" (Reporters Without Borders, RSF). Ця організація веде моніторинг ситуації зі свободою преси у понад 180 країнах світу, публікуючи щорічний Індекс свободи преси [20]. У контексті

конфліктів, RSF документує порушення прав журналістів, організовує кампанії солідарності, а також надає фінансову та правову допомогу медійникам, які опинилися в небезпеці. Зокрема, RSF активно підтримує журналістів в Україні, Сирії, Судані та інших регіонах, де тривають збройні конфлікти.

Іншим вагомим прикладом є Media Freedom Rapid Response (MFRR) — ініціатива, спрямована на оперативне реагування на загрози свободі медіа в Європі. Проєкт координується кількома організаціями, серед яких European Centre for Press and Media Freedom (ECPMF), також ARTICLE 19 та International Press Institute (IPI). MFRR документує випадки нападів на журналістів, цензури, тиску з боку державних органів, а також забезпечує юридичну підтримку постраждалим медіа-фахівцям. Особливо важливим є компонент створення спільної платформи реагування на порушення — це дозволяє не лише виявляти системні проблеми, а й координувати дії у відповідь на них [19].

Однією з найвпливовіших освітніх ініціатив у галузі етичної журналістики є діяльність Ethical Journalism Network (EJN). Ця організація зосереджена на просуванні основних принципів журналістської етики: правдивості, незалежності, справедливості, гуманності та підзвітності. EJN активно взаємодіє з місцевими медіа у різних регіонах світу, розробляє посібники, організовує тренінги та консультації, особливо в країнах з нестабільною політичною ситуацією.

Значну увагу роботі з журналістами, які висвітлюють насильницькі конфлікти та гуманітарні кризи, приділяє Dart Center for Journalism and Trauma (при Columbia University). Центр проводить навчання, присвячені відповідальному репортажу про насильство, травму, війну та катастрофи. Його рекомендації стосуються як технічного виконання матеріалів, так і дбайливого ставлення до джерел інформації, особливо тих, хто пережив травматичні події. Dart Center надає поради щодо захисту психічного здоров'я

самих журналістів, що особливо актуально в умовах довготривалого перебування в гарячих точках.

Також важливо відзначити діяльність ЮНЕСКО, яка реалізує глобальні програми, спрямовані на захист свободи слова та підтримку безпеки журналістів. Одним із ключових документів, прийнятих під егідою ЮНЕСКО, є «План дій ООН з безпеки журналістів та боротьби з безкарністю», який визначає механізми міжнародної співпраці у захисті журналістів та сприяє розвитку середовища, сприятливого для етичної журналістики [36].

Окрім великих організацій, існують також локальні ініціативи, які діють за підтримки міжнародних донорів, наприклад, проєкти Internews або Free Press Unlimited. Вони спрямовані на зміцнення незалежних ЗМІ в регіонах, охоплених конфліктами, надаючи їм не лише фінансування, а й технічну підтримку, доступ до захищених каналів комунікації та інструментів фактчекінгу.

Таким чином, міжнародні ініціативи відіграють ключову роль у формуванні стандартів професійної етики, надаючи журналістам як інституційну, так і практичну підтримку. Вони сприяють створенню глобальної солідарності серед медіа-працівників, зміцнюють довіру до незалежної журналістики та виступають противагою деструктивним інформаційним впливам.

Розглянемо міжнародні ініціативи на прикладі країн, які перебувають або перебували у конфлікті. Це також прописано у «Додатку А.3»

1. Приклад України: підтримка журналістів в умовах повномасштабної війни.

З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році, багато міжнародних організацій оперативно активізували підтримку українських журналістів. Зокрема, "Репортери без кордонів" (RSF) відкрили Центр свободи преси у Львові, який став безпечним простором для медіапрацівників з усієї країни. Центр надає журналістам бронежилети, каски, комплекти першої допомоги, можливість працювати з електрикою та

інтернетом у стабільних умовах, а також юридичні консультації та психологічну підтримку.

Ще один яскравий приклад — співпраця між українськими журналістами та міжнародною мережею Dart Center for Journalism and Trauma, яка проводить тренінги щодо етичного висвітлення травматичних подій (атаки на цивільну інфраструктуру, масові вбивства, депортації). Журналістів навчають, як працювати з постраждалими від насильства або втрати, не завдаючи їм повторної психологічної травми та не порушуючи стандартів конфіденційності.

Корисною є ініціатива Internews Ukraine за підтримки USAID реалізує програми тренінгів із цифрової безпеки, перевірки фактів та протидії фейкам, що є ключовим аспектом етичної журналістики в умовах інформаційної війни.

2. Приклад Сирії: журналістика в умовах бездержавності

У Сирії, де традиційні медіа практично знищені, міжнародні ініціативи стали єдиним джерелом підтримки незалежного голосу. Наприклад, за підтримки Free Press Unlimited, у 2013 році була створена мережа Syrian Network for Print Media, яка об'єднала незалежних репортерів, що працюють у регіонах, непідконтрольних режиму Асада. Їхня діяльність супроводжувалась онлайн-навчанням з етики, безпеки та журналістських стандартів.

Також проєкт Enab Baladi, один із небагатьох сирійських незалежних ЗМІ, отримав міжнародну підтримку для того, щоб зберегти етичний стандарт навіть в умовах воєнних злочинів та масових репресій. Міжнародні партнери надали ресурс для того, щоб їхні матеріали перекладалися англійською, зберігаючи об'єктивність, контекст та дотримання балансу сторін.

3. Приклад М'янми: етична журналістика в умовах хунти

Після військового перевороту в М'янмі в 2021 році незалежні медіа були оголошені поза законом, а багато журналістів — арештовані. У відповідь на це International Media Support (IMS) та інші міжнародні партнери допомогли створити таємні редакції, які продовжують працювати з-за кордону або в

підпіллі. Особливу увагу у цих програмах приділяють дотриманню етики в умовах, коли доступ до достовірної інформації вкрай обмежений.

Журналістам надаються інструменти цифрової безпеки, навчання з верифікації джерел, а також практичні посібники з уникнення мови ненависті, що може бути спровокована політичним чи етнічним конфліктом.

Приклад Африки: транснаціональні ініціативи

У багатьох країнах Африки, де спостерігаються міжетнічні конфлікти (наприклад, у Демократичній Республіці Конго, Нігерії чи Ефіопії), міжнародні ініціативи допомагають розвивати “журналістику миру” — підхід, який спрямований на конструктивне висвітлення конфліктів, а не лише на передачу фактів насильства. Peace Journalism Foundation Africa у співпраці з BBC Media Action проводить навчальні програми, в яких журналістів навчають уникати стигматизації сторін конфлікту, а також створювати матеріали, що сприяють діалогу й порозумінню.

Роль міжнародних ініціатив в етичному медіависвітленні конфліктів є безцінною. Вони не лише підтримують окремих журналістів, а й формують професійну спільноту, яка дотримується високих стандартів незалежно від політичного тиску чи умов роботи. Приклади з України, Сирії, М'янми та країн Африки демонструють, що навіть у найважчих умовах — війни, репресій чи гуманітарних катастроф — можлива журналістика, яка служить правді, гідності та суспільним інтересам.

Міжнародне медіаохоплення конфліктів вимагає високих стандартів журналістської етики, особливо в ситуаціях, де існує загроза маніпуляцій, пропаганди, політичного тиску та безпосереднього фізичного ризику для журналістів. У відповідь на ці виклики було створено низку міжнародних ініціатив, які спрямовані на підтримку незалежної, професійної та гуманної журналістики.

Ці ініціативи можна умовно поділити на три групи:

1. Правозахисні організації, що захищають свободу преси та життя журналістів;

2. Освітні та професійні платформи, що просувають етичні стандарти;
3. Проєкти підтримки журналістів у зонах конфлікту, включно з технічною, психологічною та юридичною допомогою.

Захист свободи преси

"Репортери без кордонів" (RSF), Committee to Protect Journalists (CPJ) та International Federation of Journalists (IFJ) забезпечують моніторинг порушень прав журналістів, захист у судових процесах, допомогу у випадках нападів, арештів або загроз. Наприклад, RSF ініціювала кампанії з безпеки журналістів в Україні, Афганістані, Білорусі.

У 2022 році RSF запустили платформу "Journalism Trust Initiative", яка пропонує стандарти для перевірки достовірності джерел та процесів у редакціях — це сприяє не лише етичному підходу, а й підвищенню довіри до медіа в умовах кризи.

Освіта та формування етичного мислення

Dart Center for Journalism and Trauma [48], Ethical Journalism Network (EJN) [49], Thomson Foundation, DW Akademie [51] та Internews розробляють навчальні програми для журналістів, що працюють у складних умовах. Їхні тренінги охоплюють теми:

- як правильно інтерв'ювати постраждалих;
- як уникати вторинної травматизації;
- як відповідально працювати з контроверсійним контентом (масові вбивства, тортури, насильство);
- як уникати мови ворожнечі та етнічних/релігійних стереотипів.

Завдяки онлайн-форматам ці програми доступні журналістам навіть у гарячих точках. Наприклад, у 2023 році DW Akademie реалізувала спільний проєкт з редакціями в Ефіопії для створення гіда «Конфліктна журналістика: 10 правил виживання для редактора».

Цільова підтримка в регіонах конфлікту (Додаток А.3.):

Україна:

- RSF Press Freedom Center у Львові: логістична, технічна і психологічна

підтримка.

- Internews Ukraine: навчання з перевірки фактів, захист цифрових даних, протидія фейкам.
- Media Development Foundation (MDF): програма підтримки регіональних журналістів у зоні бойових дій.

Сирія:

- Enab Baladi, Radio Rozana [55] — незалежні редакції, що вижили завдяки фінансуванню міжнародних партнерів.
- Тренінги з верифікації інформації, підтримка анонімної роботи репортерів у небезпечних зонах.

М'янма:

- Burma News International, Myanmar Now працюють у вигнанні, отримуючи підтримку через IMS та ARTICLE 19.
- Інструменти цифрової безпеки, шифрування комунікацій, зберігання даних поза межами країни.

Африка:

- Peace Journalism Foundation Africa: проекти журналістики миру в Нігерії, Кенії, Судані.
- BBC Media Action: тренінги у Демократичній Республіці Конго з фокусом на міжетнічне порозуміння та недопущення мови ворожнечі.

Приклади міжнародних ініціатив з підтримки етичної журналістики пропонується розглянути у додатку А.1.

Роль міжнародних ініціатив в етичному медіависвітленні конфліктів є безцінною. Вони не лише підтримують окремих журналістів, а й формують професійну спільноту, яка дотримується високих стандартів незалежно від політичного тиску чи умов роботи. Приклади з України, Сирії, М'янми та країн Африки демонструють, що навіть у найважчих умовах — війни, репресій чи гуманітарних катастроф — можлива журналістика, яка служить правді, гідності та суспільним інтересам.

3.3. Можливості співпраці журналістів, НУО та міжнародних організацій

Ефективне медіависвітлення конфліктів неможливе без багаторівневої взаємодії між журналістами, неурядовими організаціями (НУО) та міжнародними структурами. Така співпраця дозволяє не лише посилити якість інформаційного контенту, а й зміцнити професійну солідарність, доступ до експертизи, технічної підтримки, юридичного захисту та ресурсів у кризових умовах.

Форми співпраці:

- Спільні журналістські проекти та розслідування

НУО надають експертну базу, аналітику, фактичні дані, які журналісти можуть використовувати для поглибленого висвітлення тем конфлікту, порушень прав людини, гуманітарної ситуації.

Важливість цієї співпраці підтверджується на прикладі українського незалежного розслідувального медіа Slidstvo.info, який співпрацював з міжнародними організаціями: Bellingcat, OCCRP та Amnesty International для документування військових злочинів у Бучі та Ізюмі. Спільна робота дала змогу поєднати глибоку польову журналістику з потужними аналітичними й технічними інструментами міжнародних розслідувальних мереж.

З боку Slidstvo.info здійснювався безпосередній збір свідчень очевидців, фіксація фактів масових поховань, аналіз відео- та фотодоказів, а також власні журналістські розслідування, що включали ідентифікацію жертв та можливих виконавців злочинів. Організація Bellingcat надала технічну підтримку, зокрема щодо геолокації відео, верифікації часу і місця зйомки, а також узгодження цих даних із супутниковими знімками. OCCRP допомагала поширювати отримані результати серед міжнародної аудиторії, підвищуючи вплив розслідувань на глобальному рівні. Amnesty International, у свою чергу, включила зібрані дані до своїх офіційних звітів про порушення прав людини в Україні, що стали частиною адвокаційних кампаній із закликами до

міжнародних судових розслідувань. Так, завдяки поєднанню локального досвіду та міжнародної експертизи вдалося не лише зафіксувати докази, а й домогтися глобального резонансу й правової реакції.

- Платформи взаємодії та обміну інформацією

НУО створюють платформи (онлайн-хаби, форуми, бази даних), які дозволяють медіа отримувати верифіковану інформацію з зони конфлікту.

Наприклад, проєкт Map of Attacks від IFEX або InfoHub від Internews у Східній Європі. Такі цифрові хаби допомагають журналістам орієнтуватися в хаотичному інформаційному середовищі, фільтрувати фейки, отримувати перевірені свідчення й офіційну документацію порушень прав людини. Один із прикладів — ініціатива Map of Attacks від міжнародної мережі IFEX (International Freedom of Expression Exchange), яка збирає й візуалізує випадки нападів на журналістів, цензури та утисків свободи слова по всьому світу. Карта дозволяє медіа, правозахисникам і дослідникам оперативно отримувати інформацію про тиск на пресу, що особливо актуально в конфліктних регіонах, де права журналістів масово порушуються. Іншим прикладом є InfoHub, створений за підтримки Internews — глобальної медіа-НУО, яка активно працює в Східній Європі та Центральній Азії. InfoHub функціонує як інформаційний центр для журналістів, які висвітлюють конфлікти, дезінформацію та гуманітарні кризи. Він містить бази даних про дезінформаційні кампанії, правові ресурси, шаблони етичної журналістики та добірки контактів надійних експертів і свідків. У контексті війни в Україні InfoHub слугував ресурсом для локальних журналістів, які працювали в складних умовах і потребували перевірених матеріалів, технічної підтримки та безпечних каналів комунікації.

- Навчання та менторська підтримка

НУО спільно з міжнародними організаціями проводять тренінги для локальних журналістів із фокусом на роботу в умовах війни, етику, психологічну безпеку, цифровий захист. В нашій країні міжнародні організації

MDF, «Інститут масової інформації» та Reporters Without Borders організували практичні воркшопи для кореспондентів із прифронтових регіонів. Особливу увагу в таких програмах приділено етичним аспектам роботи: як показувати жертв, не завдаючи їм додаткової шкоди, як збалансовано висвітлювати конфлікт, не стаючи інструментом пропаганди, та як захистити себе емоційно під час зйомок у зоні бойових дій [56].

- Моніторинг порушень свободи слова та захист прав журналістів. Міжнародні НУО (Freedom House, CPJ, Article 19) співпрацюють з місцевими партнерами для документування переслідувань, фізичних загроз, цензури. Спільні звіти та адвокаційні кампанії стають інструментом тиску на уряди та міжнародні структури. Зібрана інформація використовується для створення аналітичних звітів і рейтингів — як-от «Свобода преси у світі» від Freedom House або щорічний звіт CPJ про вбитих та ув'язнених журналістів. Такі документи мають значний вплив, оскільки служать доказовою базою для звинувачень у міжнародних структурах, зокрема на засіданнях ООН, Європейського парламенту чи Ради Європи. Крім того, вони допомагають привертати увагу до окремих резонансних випадків — як-от вбивство саудівського журналіста Джамалія Хашоггі. У межах таких кампаній створюються інформаційні хаби, онлайн-мапи загроз, бази даних порушень та платформи правової підтримки.

- Поширення гуманітарної інформації через ЗМІ

Під час конфліктів медіа стає каналом для поширення інформації про гуманітарну допомогу, евакуацію, медичну підтримку. Таку інформацію надають наприклад: UNHCR – управління Верховного комісара ООН у справах біженців, ICRC – міжнародний комітет Червоного Хреста, MSF – лікарі без кордонів (Médecins Sans Frontières), а журналісти адаптують її до потреб локальної аудиторії. Приклади регіональної співпраці представлені у таблиці 3.2

Таблиця 3.2

Приклади регіональної співпраці

Країна	Форма співпраці
Україна	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Media Center Ukraine у Львові став майданчиком для координації між журналістами, міжнародними НУО та гуманітарними структурами. ➤ Платформи на зразок StopFake створені у партнерстві між журналістами та громадськими активістами.
Сирія	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Центри Syrian Journalists Association координують репортерів з міжнародними структурами для документування порушень прав людини. ➤ Спільні медіаплатформи, як наприклад Syria Direct, підтримуються міжнародними донорами.
Африка	<ul style="list-style-type: none"> ➤ В Руанді після геноциду журналісти та НУО працювали разом над створенням мирної журналістики (peace journalism). ➤ Проекти «Conflict-Sensitive Journalism» реалізовані у Сомалі та Нігерії в партнерстві з BBC Media Action.
М'янма	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Журналісти у вигнанні об'єднуються з міжнародними правозахисними організаціями для створення безпечних інформаційних каналів. ➤ Програми від Internews та ARTICLE 19 підтримують незалежні медіа через технічну і фінансову допомогу.

Примітка. Джерело: складено автором на основі даних з сайтів міжнародних організацій [56].

У багатьох конфліктах співпраця з НУО допомогла зберегти міжнародну увагу й запобігти забуттю постраждалих, таким є випадок у Ємені, де війна спричинила гуманітарну катастрофу з мільйонами жертв, голодом і хворобами журналістські розслідування Al Jazeera, The Guardian, BBC допомогли утримати увагу світу до цього конфлікту, також конфлікт у

Південному Судані, що почався у 2013 році як громадянська війна, супроводжувався масовими вбивствами, етнічним насильством та кризою біженців. Завдяки міжнародному висвітленню — включно зі звітами Human Rights Watch, Médecins Sans Frontières, ООН та публікаціями у міжнародній пресі — вдалося привернути увагу до гуманітарної ситуації та сприяти мирним ініціативам.

В Україні є необхідність створити умови для розвитку співпраці журналістів, НУО та міжнародних організацій, інституціоналізувати цю взаємодію в межах України. Можливо розробити проєкт щодо функціонування постійної Медіа-коаліції при Кабінеті міністрів України або Міністерстві інформаційної політики України. Він би виконував роль агрегатора усіх окремих журналістських об'єднань, що вже існують в нас: функції державної політики; професійного саморегулювання; захисту прав журналістів та комунікації з громадськістю в умовах війни. У нас на 2025 рік діють журналістські структури за окремими напрямками: навчальні заклади (Інститут журналістики КНУ імені Т. Шевченка); професійні об'єднання (Національна спілка журналістів України — НСЖУ); НУО (Інститут масової інформації, Центр демократії та верховенства права, Media Development Foundation тощо). Згадані ініціативи не виконують весь описаний вище функціонал одночасно. Пропонована структура може стати єдиною контактною точкою для іноземних НУО та журналістських організацій, тому що поєднує в собі функції державної політики, професійного саморегулювання, захисту прав журналістів та комунікації з громадськістю, що особливо важливо в умовах війни. Також корисним доповненням до обов'язків можуть стати координування акредитації та захисту журналістів, проведення навчання, виявлення та протидія дезінформації, розподілення грантової підтримки для незалежних медіа.

Міжсекторна співпраця в умовах конфлікту не лише посилює медіа як інститут, а й розширює можливості журналістів виконувати свою місію: бути посередниками між фактами та суспільством. Взаємодія з НУО та

міжнародними структурами забезпечує глибину, достовірність і етичність висвітлення — що є ключовими чинниками довіри до медіа під час війни або кризи.

Журналісти та незалежні медіа нерідко стають неформальними посередниками між сторонами конфлікту. Особливо це актуально у зонах, де відсутній постійний діалог або заблоковані офіційні канали комунікації. Практичним застосуванням цієї поради є приклад описаний нижче:

- У Південному Судані та Колумбії місцеві ЗМІ організували ефіри з представниками обох сторін конфлікту з метою інформування населення, зниження напруженості та створення умов для діалогу. У Південному Судані радіостанція *Eye Radio*, за підтримки організації Internews, регулярно транслювала програми, в яких брали участь як урядові чиновники, так і представники збройної опозиції. Це сприяло більшому розумінню серед населення щодо причин конфлікту та шляхів його мирного врегулювання. Подібний досвід був реалізований у Колумбії, де під час мирного процесу між урядом і Револьюційними збройними силами Колумбії (FARC) незалежні медіа, зокрема *Noticias Caracol* і радіо *La W*, створювали платформи для трансляції голосів жертв насильства, правозахисників, а також учасників переговорів. Як підкреслює дослідник Крістофер Сноуден, «коли медіа дають слово двом сторонам і жертвам — це не просто баланс, це інструмент зцілення і реконструкції суспільства після травми».

- в Україні деякі локальні журналісти виступають джерелами обміну даними між громадами з обох боків лінії фронту. Наприклад “Вільне радіо” та регіональні газетні колективи з Донеччини та Луганщини налагодили канали через Telegram та радіоефіри, де міські голови, волонтери та мешканці з обох боків лінії фронту могли отримати оперативну інформацію про попередження, проїзд гуманітарних колон та лікарську допомогу.

Тож, у відсутності офіційного діалогу ці журналісти виступають посередниками, які зберігають живий інформаційний зв'язок та сприяють зниженню напруги у конфліктних громадах.

Іноземні держави часто підтримують медіа в зонах конфлікту в межах м'якої сили, тому що ці ініціативи хоча й сприяють розвитку журналістики, але можуть мати політичні умови або викликати недовіру в аудиторії, а іншою причиною є те, що журналістам важливо зберігати редакційну незалежність попри донорське фінансування.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У третьому розділі дипломної роботи було розглянуто комплекс практичних рекомендацій для підвищення якості міжнародного медіависвітлення у контексті збройних конфліктів. Результати аналізу засвідчили, що якісна журналістська освіта, що базується на міжнародних стандартах, є передумовою для формування відповідального медіасередовища. Освітні програми мають забезпечувати не лише технічну компетентність, а й етичну чутливість, знання міжнародного гуманітарного права, навички безпечної роботи в зоні конфлікту. Водночас виявлено, що у багатьох країнах журналістська освіта залишається фрагментарною й недостатньо пристосованою до викликів XXI століття, зокрема війни, дезінформації та поляризації.

Другим важливим аспектом є діяльність міжнародних ініціатив та організацій, таких як RSF, EJM, Dart Center, Internews, які не лише підтримують журналістів матеріально та психологічно, але й формують глобальні етичні стандарти. На прикладі України, Сирії, М'янми, країн Африки доведено, що в умовах кризи можливо зберігати професіоналізм, правдивість і гуманність медіависвітлення, за умови ефективної підтримки з боку міжнародних партнерів. Ініціативи на кшталт Media Freedom Rapid Response, Journalists' Trust Initiative або платформи InfoHub сприяють системній боротьбі з дезінформацією та насильством щодо журналістів.

Окремо підкреслено значення міжсекторної співпраці між журналістами, неурядовими організаціями та міжнародними структурами. Успішні приклади (Slidstvo.info у співпраці з Bellingcat, OCCRP, Amnesty

International; проект Map of Attacks від IFEX; ініціативи в Південному Судані, Колумбії, Україні) показали, що лише в синергії можна досягти глибокого, перевіреного й етичного висвітлення подій. Такі партнерства дозволяють не лише документувати порушення прав людини, а й формувати глобальну правову відповідальність і сприяти деескалації конфліктів.

Підвищення якості міжнародного медіависвітлення є можливим лише за умови послідовної діяльності в трьох ключових напрямках: розвитку ґрунтовної журналістської освіти, забезпечення етичної підтримки з боку міжнародних структур та налагодженої співпраці з громадянським суспільством. Завдяки цьому журналістика набуває здатності не лише інформувати, а й виконувати функцію захисту прав людини та зміцнення демократичних засад у глобальному контексті. Підвищення якості міжнародного медіависвітлення є можливим лише за умови послідовної діяльності в трьох ключових напрямках: розвитку ґрунтовної журналістської освіти, забезпечення етичної підтримки з боку міжнародних структур та налагодженої співпраці з громадянським суспільством. Завдяки цьому журналістика набуває здатності не лише інформувати, а й виконувати функцію захисту прав людини та зміцнення демократичних засад у глобальному контексті.

В умовах війни та постійної інформаційної загрози актуальною виглядає ініціатива створення постійної Медіа-коаліції при Кабінеті міністрів України або Міністерстві інформаційної політики, яка могла б координувати акредитацію, захист журналістів, організовувати навчання та протидіяти дезінформації. Така структура стала б ефективною платформою для об'єднання державних, громадських і міжнародних зусиль на підтримку незалежної, професійної та безпечної журналістики в Україні.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження було проаналізовано комплексний вплив міжнародної журналістики на сприйняття міжнародних конфліктів. Теоретична частина роботи дала змогу окреслити поняття міжнародної журналістики як міждисциплінарного явища. Особливу увагу приділено теоріям масової комунікації, які демонструють, яким чином медіа можуть не лише передавати факти, а й формувати інтерпретації, наративи та політичну реакцію на конфлікти.

Практичний аналіз показав, що міжнародні ЗМІ часто виступають не лише джерелами інформації, але й потужними агентами впливу. Так, у контексті російсько-української війни, близькосхідного конфлікту, ситуації в Сирії, Руанді та Туреччині виявлено істотну різницю у подачі інформації в залежності від редакційної політики, геополітичної орієнтації. Було встановлено, що медійна поляризація, візуальна репрезентація насильства та вибір лексики істотно впливають на суспільне сприйняття конфліктів.

У третьому розділі запропоновано практичні шляхи вдосконалення міжнародної журналістики у конфліктних зонах, зокрема через впровадження стандартів професійної етики, посилення журналістської освіти, участь у міжнародних програмах підвищення кваліфікації та розвиток міжсекторальної співпраці з неурядовими та гуманітарними організаціями. Окрема увага приділяється підтримці ініціатив, спрямованих на захист свободи слова та безпеки журналістів у гарячих точках.

Отже, можна зробити висновок, що міжнародна журналістика в умовах конфлікту виконує не лише роль комунікатора подій, але й виступає каталізатором громадської думки, міжнародного тиску та політичної мобілізації. Водночас її ефективність визначається рівнем дотримання етичних принципів, професійної компетентності та відповідальності перед аудиторією. Саме за цих умов вона здатна забезпечити об'єктивне, гуманістичне та змістовне інформування про найбільші виклики сучасності — збройні конфлікти, гуманітарні катастрофи та пошук шляхів до миру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Монографія Schudson M. *Discovering the News: A Social History of American Newspapers*. — New York: Basic Books, 1978. — 400 с.
Класична праця з історії журналістики
2. Інтернет-ресурси BBC News. Live Europe. — Режим доступу: <https://www.bbc.com/news/live/world-europe-65635410>. Аналіз та висвітлення подій
3. Інтернет-ресурси Посібник з історії міжнародної журналістики. — Режим доступу: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/navchalni-posibniki/tkach_0030.pdf Навчальний матеріал
4. Інтернет-ресурси The New York Times. How Visual Evidence Helped Investigate Russian Atrocities in Bucha. — Режим доступу: <https://www.nytimes.com>. Візуальні образи війни
5. Інтернет-ресурси The Guardian. Ukraine: civilian suffering in pictures. — Режим доступу: <https://www.theguardian.com/world/gallery/2022/mar/08/ukraine-civilian-suffering-in-pictures>. Візуальні матеріали
6. Дем'янчук О. П., Рошук К. С. Фрейм як засіб формування у ЗМІ негативної суспільної думки про політика / О. П. Дем'янчук, К. С. Рошук // *Empirio*. — 2024. — Т. 1, № 2. — С. 3–13. — URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/31334> (дата звернення: 12.06.2025).
7. Москаленко О. М., Матвієнко М. А., Рубінківська С. О. Поведінковий аналіз ефекту фреймінгу на українському телебаченні / О. М. Москаленко, М. А. Матвієнко, С. О. Рубінківська // *Економіка та підприємництво* ; ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана». — Київ : КНЕУ, 2020. — № 44. — С. 32–45. — URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/34049> (дата звернення: 12.06.2025).

8. Нагорна Ю. О. Фреймінг у сучасному регіональному новинному теледискурсі / Ю. О. Нагорна // *Обрії друкарства* (НН ВПІ КПІ ім. Ігоря Сікорського). – 2024. – URL: <https://ela.kpi.ua/items/5e05b74f-3c4a-448b-bd8d-6677d479e049> (дата звернення: 12.06.2025).
9. “Теорія культивування (Cultivation Theory)” [Електронний ресурс] / блог журналіста Oleksandr. – 01.10.2015. – URL: <https://www.piddubny.com/teoriya-kultyvuvannya-cultivation-theory/> (дата звернення: 12.06.2025).
10. Зражевська Н. І. Теорія медій та суспільства [Електронний ресурс] / Н. І. Зражевська. – URL: https://www.academia.edu/99954340/Теорія_медій_та_суспільства (дата звернення: 12.06.2025).
11. Стаття “Механізми дії пропаганди: спіраль мовчання” [Електронний ресурс] / Плещ Михайло // *Простір*. – URL: <https://www.prostranstvo.media/uk/mehanizmy-diyi-propagandy-spiral-movchannya/> (дата звернення: 12.06.2025).
12. Стаття “Спіраль мовчання: ефект приєднання до більшості” [Електронний ресурс]. – URL: <https://50plus.com.ua/spiral-movchannya-efekt-pryuednannya-do-bilshosti/> (дата звернення: 12.06.2025).
13. Монографія Couldry N., Hepp A. *The Mediated Construction of Reality*. — Polity, 2017. — 350 с. Соціальна роль медіа
14. Монографія Howard P.N. *The Digital Origins of Dictatorship and Democracy: Information Technology and Political Islam*. — Oxford University Press, 2011. — 280 с. Вплив цифрових медіа на політику
15. Статті / журнали Wolfsfeld G., Segev E., Sheaffer T. "Social Media and the Arab Spring: Politics Comes First." *International Journal of Press/Politics*, 2013. — С. 115–137. Вплив соцмереж на конфлікти
16. Статті / журнали Boyse T., Lewis J. "Media coverage of conflict and trauma." *Journalism Studies*, 2009, Vol. 10, No. 2. Вплив медіа на сприйняття насильства

17. МедіаМейкер. Жанна Безп'ячук про поєднання особистого досвіду та стандартів BBC у сюжетах про війну [Електронний ресурс]. – 2023. – Режим доступу: <https://mediamaker.me/zhanna-bezpyatchuk-pro-poyednannya-osobystogo-dosvidu-ta-standartiv-bbc-u-syuzhetah-pro-viynu-3542/>, вільний (Дата звернення: 12 червня 2025 р.)
18. Статті / журнали Khatib L. "Image Politics in the Middle East: The Role of Media and Visual Culture." *Mediterranean Politics*, 2013. Візуальні образи у медіа
19. Аналітичні звіти Human Rights Watch. "World Report 2023: Freedom of the Press under Threat." — 2023. Стан свободи преси у світі
20. Аналітичні звіти Reporters Without Borders. "2024 World Press Freedom Index." — 2024. Індекс свободи слова
21. Інтернет-ресурси Al Jazeera English. "Covering Conflicts in the Digital Age." — <https://www.aljazeera.com/tag/conflict-reporting> Матеріали про висвітлення конфліктів
22. The Guardian. More than half a million people killed in 100 days: how the 1994 Rwanda genocide unfolded [Електронний ресурс] / *The Guardian*. – 26.02.2024. – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/australia-news/2024/feb/26/more-than-half-a-million-people-killed-in-100-days-how-the-1994-rwanda-genocide-unfolded-ntwnfb> (дата звернення: 07.06.2025)
23. Інтернет-ресурси The Conversation. "How war photography shapes our perception of conflict." — <https://theconversation.com/war-photography-167892> Роль фотографій у війнах
24. Монографія Жиленко І. Р. Міжнародна журналістика. — Київ: [Видавництво], 20xx. — 250 с. Українське джерело
25. Монографія Zelizer В. *About to Die: How News Images Move the Public*. — Oxford University Press, 2010. — 256 с. Вплив зображень на аудиторію
26. Монографія Tumber Н., Palmer J. *Media at War: The Iraq Crisis*. — Sage Publications, 2004. — 180 с. Висвітлення війни в медіа

27. Монографія Zelizer B. The Changing Faces of Journalism. — Routledge, 2012. — 230 с. Еволюція журналістики
28. Статті / журнали Wolfsfeld G. "Media and Political Conflict: News from the Middle East." Journal of Communication, 1997. Висвітлення конфліктів у медіа
29. Britannica. Juvénal Habyarimana: Death, History, Plane Crash & Assassination [Електронний ресурс] // Encyclopaedia Britannica. — Режим доступу: <https://www.britannica.com/biography/Juvenal-Habyarimana> (дата звернення: 05.06.2025)
30. Інтернет-ресурси International Crisis Group. "Media and Conflict." — <https://www.crisisgroup.org/media-and-conflict> Аналітика впливу медіа на конфлікти
31. CNN. Trump, Putin discuss Russia-Ukraine ceasefire talks [Електронний ресурс] / CNN. — Режим доступу: https://edition.cnn.com/2025/05/20/politics/trump-putin-russia-ukraine-ceasefire-talks?iid=cnn_buildContentRecirc_end_recirc (дата звернення: 16 червня 2025)
32. BBC News. Ukraine-Russia war live updates: Zelensky warns of 'difficult days ahead' [Електронний ресурс] / BBC News. — Режим доступу: https://www-bbc-com.translate.google.com/news/live/world-europe-65635410?x_tr_sl=fr&x_tr_tl=uk&x_tr_hl=ru&x_tr_pto=wapp (дата звернення: 10.06.2025).
33. BBC News. How Ukraine's counteroffensive is reshaping the war [Електронний ресурс] / BBC News. — Режим доступу: <https://www.bbc.com/news/articles/c11dm42eyzmo> (дата звернення: 10.06.2025).
34. Deutsche Welle. The Propaganda War for Ukraine [Електронний ресурс] / Deutsche Welle. — 02.06.2023. — Режим доступу: <https://www.dw.com/en/the-propaganda-war-for-ukraine/a-64282924> (дата звернення: 12.06.2025).
35. Al Jazeera. Failing Gaza: Pro-Israel bias uncovered behind the lens of Western media [Електронний ресурс] / Al Jazeera. — 05.10.2024. — Режим

доступу: <https://www.aljazeera.com/news/2024/10/5/failing-gaza-pro-israel-bias-uncovered-behind-the-lens-of-western-media> (дата звернення: 10.06.2025).

36. Інтернет-ресурси UNESCO. "World Trends in Freedom of Expression and Media Development." — <https://www.unesco.org/en/media-development-indicators>

37. Human Rights Watch. Attacks on Ghouta: Analysis of Alleged Use of Chemical Weapons in Syria [Електронний ресурс] // Human Rights Watch. – 10.09.2013. – Режим доступу: <https://www.hrw.org/report/2013/09/10/attacks-ghouta/analysis-alleged-use-chemical-weapons-syria> (дата звернення: 10.06.2025).

38. Інтернет-ресурси Poynter Institute. "The Ethics of War Reporting." — <https://www.poynter.org/ethics/war-reporting> Етика в журналістиці конфліктів

39. BBC News. Battle for Aleppo: Video of bloodied boy in ambulance sparks outrage [Електронний ресурс] / *BBC News*. – 18.08.2016. – Режим доступу: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-37134986?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 30.05.2025)

40. Статті / журнали Pantti M., Wahl-Jorgensen K., Cottle S. "Disasters and the Media." — Peter Lang, 2012. Висвітлення кризових подій

41. Reuters. What is the PKK, the militant group urged by its leader to disband and make peace with Turkey [Електронний ресурс] // *Reuters*. – 27.02.2025. – Режим доступу: <https://www.reuters.com/world/middle-east/what-is-pkk-militant-group-urged-by-its-leader-disband-make-peace-with-turkey-2025-02-27> (дата звернення: 10.06.2025).

42. Монографія Tumber H. *Journalism Ethics: Arguments and Cases for the Twenty-First Century*. — Routledge, 2008. — 300 с. Етика журналістики

43. Статті / журнали Hall S. "Encoding/Decoding." *Culture, Media and Language*, 1980. Теорія медіа впливу

44. Інтернет-ресурси International Federation of Journalists. "Safety and Protection of Journalists." — <https://www.ifj.org>
45. North Press Agency. Kurdish media overcomes hardships to promote aspiration of community [Електронний ресурс] // *North Press Agency*. – (дата публікації не зазначена). – Режим доступу: <https://npasyria.com/en/113372/> (дата звернення: 10.06.2025)
46. Монографія Seib P. *The Al Jazeera Effect: How the New Global Media Are Reshaping World Politics*. — London: Routledge, 2008. — 280 с.
Нові медіа в міжнародних конфліктах
47. Статті / журнали Wolfsfeld G. "Media and Conflict: Escalating or De-escalating?" *Journalism Studies*, 2013. Роль медіа у конфліктах
48. **Dart Center for Journalism and Trauma**. Training Sessions for journalists in conflict and trauma zones [Електронний ресурс] / Dart Center for Journalism and Trauma. — 13.03.2025. — Режим доступу: <https://dartcenter.org/programs/training> (дата звернення: 10.06.2025).
49. **Ethical Journalism Network**. Training—Ethics in Journalism, Data, Photography and Migration Reporting Toolkit [Електронний ресурс] / Ethical Journalism Network. — (дата публікації не зазначена). — Режим доступу: <https://ethicaljournalismnetwork.org/training> (дата звернення: 10.06.2025)
50. Інтернет-ресурси Freedom House. "Freedom of the Press 2024." — <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2024> Свобода преси у світі
51. DW Akademie. DW Akademie: international media development and journalism training centre [Електронний ресурс] / Deutsche Welle. — (дата публікації не зазначена). — Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/DW_Akademie (дата звернення: 10.06.2025) Монографія Hamilton J., Jenner E. "The CNN Effect: Strategic Propaganda and Foreign Policy." — Routledge, 2004. — 220 с. Медіа і зовнішня політика

52. Монографія Hackett R.A., Zhao Y. *Sustaining Democracy? Journalism and the Politics of Objectivity.* — Toronto University Press, 1998. — 240 с. Об'єктивність у журналістиці
53. Інтернет-ресурси International News Safety Institute. "Journalist Safety and Protection in Conflict Zones." — <https://newssafety.org>
54. Інтернет-ресурси Журналістська етика під час війни: як показати реальність у рамках стандартів / Detector Media. — Режим доступу: https://detector.media/infospace/article/215507/2023-08-14-zhurnalistska-etyka-pid-chas-viyny-yak-pokazaty-realnist-u-ramkakh-standartiv/?utm_source=chatgpt.com
55. **Rozana Radio.** Training a number of citizen journalists inside Syria under the supervision of Rozana [Електронний ресурс] // *Rozana Radio.* — 25.05.2020. — Режим доступу: <https://www.rozana.fm/english/article/94039-training-a-number-of-citizen-journalists-inside-syria-under-the-supervision-of-rozana> (дата звернення: 26.05.2025)
56. Аналітичні звіти Огляди ООН, ОБСЄ та ін. щодо медіа та інформаційної безпеки під час війни. — 20xx–20xx. Міжнародні організації
57. Архівні джерела Архіви газет XVI–XVIII ст., документи розвитку телебачення і радіо ХХ ст. Історичні джерела
58. Інтернет-ресурси CNN. Тема: політика. — Режим доступу: <https://edition.cnn.com/politics>
59. Каплер І. В. Лекції з курсу «Міжнародна журналістика» [Електронний ресурс] / І. В. Каплер. — Режим доступу: <https://studfile.net/preview/9325713/> (дата звернення: 10 червня 2025 року).
60. CNN. Marie Colvin targeted and killed by Assad regime, judge rules [Електронний ресурс] // *CNN Politics.* — 01.02.2019. — Режим доступу: <https://edition.cnn.com/2019/02/01/politics/marie-colvin-lawsuit-judgment/index.html> (дата звернення: 03.06.2025)
61. CNN. Офіційний сайт. URL: <https://edition.cnn.com> (дата звернення: 10 червня 2025).

62. BBC News. Офіційний сайт. URL: <https://www.bbc.com/news> (дата звернення: 05 червня 2025).

63. Al Jazeera. Офіційний сайт. URL: <https://www.aljazeera.com> (дата звернення: 08 червня 2025).

ДОДАТКИ

Додаток А.1.

Рис. А. 1. Навички, якими має володіти журналіст, для якісної роботи

Примітка. Джерело: складено автором на основі даних з сайту українського медіа [54].

Таблиця А.2

Приклади міжнародних ініціатив з підтримки етичної журналістики

Ініціатива / організація	Тип підтримки	Регіони діяльності	Приклади впровадження
RSF (Репортери без кордонів)	Захист прав, безпечні хаби	Україна, Сирія, Афганістан	Центр у Львові
Dart Center	Психологічна та етична підготовка	США, Європа, Україна	Тренінги з травматичних тем
EJN (Ethical Journalism Network)	Навчальні посібники, рекомендації	Глобально	Гід з конфліктної журналістики
Internews	Освіта, технічна підтримка	Україна, Ірак, Африка	Програма протидії фейкам
Media Freedom Rapid Response	Юридична допомога, моніторинг	Європа	Реакція на арешти журналістів
Free Press Unlimited	Розвиток незалежних ЗМІ	Сирія, М'янма, Ємен	Підтримка мережі SNPM
BBC Media Action	Журналістика миру	Африка, Близький Схід	Програми в Кенії, Конго

Додаток А.3

Цільова підтримка в регіонах конфлікту

Регіон	Форма підтримки	Основні виконавці	Приклад ініціативи
Україна	Координаційні хаби, перевірка фактів, навчання журналістів	Media Center Ukraine, StopFake, Internews	Воркшопи для журналістів у Львові
Сирія	Документування злочинів, захист джерел, онлайн-розслідування	Syrian Journalists Association, Syria Direct	Платформа для анонімної публікації даних
Сомалі та Нігерія	Мирна журналістика, підвищення етичних стандартів	BBC Media Action, локальні медіа НУО	Проекти Conflict-Sensitive Journalism
М'янма	Підтримка журналістів у вигнанні, технічна допомога	Internews, ARTICLE 19	Фінансування незалежних ЗМІ у вигнанні
Афганістан	Безпека журналістів, евакуація, дистанційна робота	RSF, CPJ, IFJ	Гуманітарна віза та дистанційна редакторська підтримка

ЗГОДА здобувачки освіти Державного університету економіки і технологій
про перевірку кваліфікаційної роботи на прояви академічного плагіату
та розміщення в Репозитарії ДУЕТ

Я, **Богомазова Олена Євгенівна**, підтримую політику Державного університету економіки і технологій з академічної доброчесності і відкритого доступу. Стверджую, що кваліфікаційна бакалаврська робота **«Вплив міжнародної журналістики на сприйняття міжнародних конфліктів»** виконана самостійно та не містить академічного плагіату. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Державного університету економіки і технологій ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення норм академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

Також я поінформована, що відповідно до пункту 5.8 «Положення про Репозитарій (електронну базу даних) Державного університету економіки і технологій» згадана робота буде розміщена в Електронному архіві Університету (Репозитарії ДУЕТ) та ознайомена з умовами такого розміщення.

Дата

Підпис

17.06.2025

